

Gaan we het nu echt hebben over dekolonisatie?

Ons dekoloniaal traject:
van intentie naar impact

© Plan International

Standpuntnota van Plan International België over
antiracisme, dekolonisatie en lokalisering.

April 2025

Tot elk meisje vrij is

Inhoudstafel

Voorwoord 3

1. Over Plan International België: een nationale organisatie van de Plan International-federatie 5

2. Inleiding 6

- 2.1. Achtergrond en context 6
- 2.2. Noodzakelijke disclaimers 6
- 2.3. Methodologie 7
- 2.4. Hoe leest u dit document? 8

3. Sleutelbegrippen 10

- 3.1. Racisme, witte suprematie en ontwikkelingshulp 10
 - 3.1.1. Witte suprematie en kolonialisme geven gestalte aan hedendaags racisme 10
 - 3.1.2. België: kleurenblinde werkelijkheid 10
 - 3.1.3. Witte suprematie en racisme in de wereldwijde ontwikkelingshulp 12
- 3.2. Ontwikkelingshulp, kolonialisme en neokolonialisme 16
 - 3.2.1. Wat is kolonialisme? 16
 - 3.2.2. Wat is neokolonialisme? 18
 - 3.2.3. Ontwikkelingshulp en neokolonialisme 19
- 3.3. Valt dekolonisatie dan wel te definiëren? 20
 - 3.3.1. Over dekolonisatie: 20
 - 3.3.2. De paradox van het 'dekoloniseren van de ontwikkelingshulp' 21
- 3.4. Lokalisering van de ontwikkelingshulp 24

4. Kritische reflecties en standpunten inzake antiracisme, lokalisering en het dekoloniseren van ontwikkelingshulp 27

- 4.1. Kolonisatie behoort niet tot het verleden 28
- 4.2. Door de belangen van het Globale Noorden voorop te zetten, zet ODA kolonialisme verder 29
- 4.3. Waarom het hervormen van INGO's niet volstaat om structurele problemen binnen de ODA op te lossen 29
- 4.4. 'Dekolonisatie' als modewoord beschermt het status quo 31
- 4.5. "Waar is dat precies, 'het lokale'?" Internationaal versus lokaal: zo simpel is het niet 32
- 4.6. Met top-down dekolonisatie en lokalisering vinken we alle vakjes aan, maar doen we niet aan een nieuwe machtsverdeling 33
- 4.7. Middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden worden ook binnen de lokaliseringsagenda ernstig ondergefinancierd 35
- 4.8. Een dekoloniale feministische bril is essentieel om racisme, patriarchaat en (neo)kolonialisme in vraag te stellen 36
- 4.9. Antiracisme: van emotionele reacties naar structurele veranderingen 38

5. De verbintenissen van Plan International België om witte suprematie te ontmantelen 41

- 5.1. Onze verbintenissen op het vlak van bestuur 41
- 5.2. Onze verbintenissen op het vlak van organisatiecultuur en human resources 41
- 5.3. Onze verbintenissen op het vlak van programmatie en partnerschappen 42
- 5.4. Onze verbintenissen op het vlak van marketing en communicatie 42
- 5.5. Onze verbintenissen op het vlak van beleidswerk en beïnvloeding 43

Referenties 45

Voorwoord

© Plan International België

Deze standpuntnota is het resultaat van een lange, cruciale reis, een reis die ons uitdaagde om intenties om te zetten in impact. Als organisatie die rechtvaardigheid en gelijkheid hoog in het vaandel draagt, wisten we dat we voorbij de holle modewoorden moesten kijken. We moesten een eerlijke, open blik werpen op de structuren die ons werk vormgeven. En daarbij hebben we meer over onszelf ontdekt dan we hadden verwacht.

Internationale samenwerking stoelt op krachtige verbintenissen voor meer solidariteit en het wegwerken van ondraaglijke ongelijkheden. Anderzijds dragen we de erfenis mee van een koloniaal systeem dat scheve machtsverhoudingen en onrechtvaardigheden in stand houdt. Maar al te lang zat onze sector gevangen in een status quo dat deze ongemakkelijke waarheden toedekte. Om het onbehagen te vermijden dat die waarheden oproepen, hebben we er collectief

voor gekozen om kleurenblind te zijn en om belangrijke concepten af te zwakken. We zagen enkel wat ons geruststelde, niet wat er echt moest veranderen.

Met deze standpuntnota willen we tonen dat we ook moedig kunnen zijn. Het document voor u getuigt van onze bereidheid om het status quo in vraag te stellen, om onze sector en onze eigen organisatie een spiegel voor te houden en om stil te staan bij pijnlijke waarheden en complexe paradoxen. We kijken niet langer weg, maar gaan de confrontatie aan en brengen ze naar de oppervlakte. Want alleen zo kunnen we een lans breken voor echte verandering en een nieuw pad uitstippelen. Het wordt geen makkelijke reis; de weg is bezaaid met hindernissen. Maar het is de enige juiste manier. En dit is nog maar het begin. In deze nota zetten we onze positie en onze verbintenissen uiteen, vanuit het besef dat echte transformatie een werk is van lange adem. De weg naar verandering is een collectieve verantwoordelijkheid die voortdurende actie vereist.

Ik wil mijn oprechte dank uitspreken aan de vele onderzoekers en mensen op het terrein in het Globale Zuiden, zij die deze waarheden al zo lang verkondigen en vaak geen gehoor vinden bij organisaties zoals de onze. Aan al wie aan deze standpuntnota heeft bijgedragen en ons van binnenuit heeft uitgedaagd – medewerkers, partners en collega's – zeg ik: bedankt voor jullie toewijding. En aan de mensen van kleur in onze organisatie, zij die al veel te lang wachten op duidelijke verbintenissen inzake antiracisme, die gebukt gingen onder wit ongemak en toch bleven aandringen op verandering: bedankt voor jullie geduld, jullie moed, en voor alles wat jullie doen om deze organisatie beter te maken.

Isabelle Verhaegen

Nationaal Directeur Plan International België

**BELGIË: Activisten van Plan België
vieren Internationale Meisjesdag 2023.**
© Plan International België

1. Over Plan International België: een nationale organisatie van de Plan International-federatie

Plan International België is een Belgische non-profit- en niet-gouvernementele organisatie die sinds 1983 ijvert voor een wereld die kinderrechten en gelijkheid voor meisjes vooropstelt. We zijn actief op meerdere continenten en ook in België. We werken samen met talloze bondgenoten om meisjes te empoweren en ze hun rechten te laten uitoefenen, door de onderliggende oorzaken van ongelijkheid aan te pakken. In onze Visie 2036 schetsen we een wereld waarin elk meisje vrij is en haar rechten volledig kan opeisen. Die blik op de toekomst beschrijft de strategische doelen die we vooropstellen om onze missie waar te maken. Eén daarvan is het gebruik van onze bevoorrechte positie om machtsverhoudingen te doen kantelen.

Om onze organisatie een plek te geven in de gesprekken omtrent dekolonisatie, lokalisering en antiracisme, moeten we de omgeving schetsen waar we zelf deel van uitmaken, inclusief onze invloedssfeer en bevoegdheden. We zijn een juridisch onafhankelijke Belgische organisatie die deel uitmaakt van de Plan International-federatie.

Plan International, Inc. is een non-profitorganisatie uit New York. De organisatie bestaat uit Plan Limited ('Global Hub', een op zichzelf staand onderdeel van Plan International, Inc., gevestigd in het Verenigd Koninkrijk), maar ook landenkantoren, regionale hubs, verbindingsbureaus en andere dochterorganisaties. Global Hub verzorgt het uitvoerend bestuur van Plan International, Inc. en levert zakelijke en andere diensten aan Plan International wereldwijd. De landenkantoren zijn opgericht om programma's uit te voeren in de landen waar Plan International actief is. Zij nemen het voortouw bij het opzetten en uitvoeren van programma's en partnerschappen in dat specifieke land. Regionale hubs coördineren en ondersteunen het werk van de landenkantoren in de hele regio en bieden strategisch leiderschap op regionaal niveau. De verbindingsbureaus bij de VN (Genève en New York), de EU (Brussel) en de Afrikaanse Unie (Nairobi) bieden een platform om onze invloed en relaties met belangrijke internationale, regionale en verdragsorganen te versterken.

De 23 nationale organisaties (NO's), waaronder ook Plan International België, zijn afzonderlijke juridische entiteiten die via een lidmaatschapsovereenkomst verbonden zijn aan Plan International, Inc. Ze benoemen afgevaardigden voor de Members' Assembly (Algemene vergadering), de hoogste besluitvormingsinstantie van Plan International, Inc. De rol van de NO's omvat programmabeheer in verschillende landen (rapportage aan de donoren, financieel toezicht, omgaan met compliance-vraagstukken enz.); het sensibiliseren omtrent kinderarmoede en kinderrechten-kwesties door onderwijs; belangenbehartiging voor de duurzame ontplooiing van kinderrechten en gelijkheid voor meisjes; het mobiliseren van particuliere, bedrijfs- en overheidsfinanciering voor programmawerk en het beheren van en bijdragen aan de beleids- en programmaontwikkeling van Plan International.

2. Inleiding

2.1. Achtergrond en context

Recent zijn de gesprekken rond de dekolonisatie van de ontwikkelingshulp, antiracisme en lokalisering binnen de internationale ontwikkelings- en humanitaire sector in een stroomversnelling gekomen. Bewegingen overal ter wereld stellen de jarenlange machtsongelijkheid binnen de hulp-, ontwikkelings- en bestuursstructuren al tientallen jaren aan de kaak, maar worden nu pas gehoord, nu het discours over raciale en sociale ongelijkheid breder wordt gedragen. Al die gesprekken leveren brandstof voor een kritisch onderzoek naar hoe de ontwikkelingshulp koloniale hiërarchieën bestendigt, stemmen uit het Globale Zuiden blijft marginaliseren en systemisch racisme in stand houdt. Organisaties van over de hele wereld, waaronder ook Plan International, reageren op die verschuivingen door kaders en initiatieven te bedenken, zoals de [Pledge for Change](#), waarin de nadruk ligt op lokalisering en op verbintenissen om binnen de ontwikkelingshulp antiracistische principes te hanteren. Plan International, Inc. heeft belangrijke initiatieven gelanceerd om deze kwesties aan te pakken, waaronder een 'Anti-Racism and Equity Council' (Raad tegen racisme en voor gelijkheid) die de hogere leidinggevendenden adviseert; het onderschrijven van de Pledge for Change; het uitwerken van de standpuntnota Locally Led, Globally Connected en, onlangs nog, het opzetten van een aparte afdeling met een focus op lokalisering en dekolonisatie.

Plan International België erkent de urgentie om een bijdrage te leveren aan deze belangrijke gesprekken. Om onze zienswijze over deze met elkaar verweven kwesties te verduidelijken, hebben we deze standpuntnota opgesteld over de dekolonisatie van de ontwikkelingshulp, lokalisering en antiracisme binnen onze sector.

2.2. Noodzakelijke disclaimers

Voordat we ons onderdompelen in het onderwerp, willen we enkele zaken benadrukken:

- We erkennen dat een werkdefinitie waardevol is als leidraad voor vooruitgang (zie deel 3 van deze standpuntnota). De precieze betekenis van dekolonisatie en antiracisme kan echter sterk verschillen naargelang de context. Vooral dekolonisatie heeft geen vastomlijnde definitie. Het gaat om een onvoorspelbaar, vaak onaf proces gebaseerd op een specifieke koloniale ervaring (Fanon, 1963; Tuck et al., 2012). De zoektocht naar de perfecte definitie dreigt niet alleen te verzanden in eindeloze overpeinzingen en discussies, definities alleen volstaan nooit om verandering teweeg te brengen. **Overeenstemming bereiken over praktische stappen om systemen van onderdrukking te ontmantelen, is belangrijker dan woorden in een strak keurslijf te dwingen.**
- **In deze standpuntnota gebruiken we de term 'het Globale Zuiden' om naar economisch gemarginaliseerde en in het verleden gekoloniseerde naties te verwijzen.** We beseffen dat die term onder vuur ligt omdat hij complexe realiteiten veralgemeent en geografische en politieke tweedelingen versterkt (Prys-Hansen, 2023). Toch besloten we om 'het Globale Zuiden' vanuit pragmatisch oogpunt in deze standpuntnota te gebruiken, al blijven we ons bewust van de beperkingen van de term en de noodzaak om kritisch na te denken over de implicaties van dit gebruik.
- **Met deze standpuntnota streven we geen volledig overzicht of sluitende conclusie na.** We geven eerder een beeld van onze huidige overwegingen, die we vormden op basis van uitgebreide research en interne gesprekken. Dit is dan ook een levend document dat bijgewerkt zal worden op het ritme waarmee we bijleren.
- **Deze standpuntnota confronteert onze organisatie met paradoxale situaties en verplicht ons moeilijke knopen door te hakken.** De nota benadrukt hoe sommige van onze motivaties of doelstellingen in tegenspraak kunnen zijn met de pragmatische en materiële keuzes die we maken, of hoe die motivaties of doelstellingen op zich contradictorisch kunnen zijn. In plaats van dergelijke paradoxen onder de mat te vegen, beslisten we ze te erkennen en zichtbaar te maken. Deze standpuntnota is immers het begin van de lange reis van onze organisatie op weg naar echte, ingrijpende veranderingen.

- **We beseffen dat het contradictorisch overkomt dat wij, een in Europa gevestigde INGO, dit document opstellen.** We zijn ons ervan bewust dat we ruimte innemen in een kwestie die vooral mensen van kleur en organisaties uit het Globale Zuiden aan het woord moet laten. We geloven echter dat het verwoorden van onze positie, zowel intern als extern, noodzakelijk is om tot zinvolle betrokkenheid en verantwoordelijkheid te komen. We erkennen dat we geen experts ter zake zijn. We zijn bereid om te leren van specialisten van kleur en van leiders uit het Globale Zuiden, en om hun stemmen meer weerklank te geven.

Hoe omgaan met deze nota? Hoe omgaan met ongemak?

We moedigen u aan om deze standpuntnota met een open blik te benaderen en om dat ongemakkelijke gevoel toe te laten. In dit document komen thema's aan bod die diepgewortelde ideeën over macht, privilege en rechtvaardigheid in de ontwikkelingshulp ter discussie stellen. Door de reflecties die we opwerpen, zullen sommige lezers zich misschien ongemakkelijk of aangevallen voelen, of zelfs weerstand ervaren. Is dat bij u het geval? Dan nodigen we u uit om een korte pauze in te laten en na te denken over de reden achter dit ongemak. Stel uzelf volgende vragen: "Wat is het precies dat me zo ongemakkelijk maakt? En waarom?", "Voel ik me aangevallen en zo ja, waarom?", "Geef ik voorrang aan mijn eigen gevoelens boven de realiteit van het onrecht dat aan bod komt?", "Hoe kan ik van een defensieve houding overstappen op verantwoordelijkheid en nieuwsgierigheid?" Ongemak maakt deel uit van het leerproces. Witte suprematie en kolonialisme blijven immers niet alleen voortbestaan binnen structuren, maar ook als gevolg van de emotionele gehechtheid aan het status quo. Dus vragen we u om deze standpuntnota als een kans te zien om te groeien, om collectieve transformatie waar te maken.

Plan International heeft een uitgebreid trainingspakket ontwikkeld over **Power, Privilege and Bias** (Macht, privilege en vooroordelen). Werkt u voor Plan International, dan kunt u de online opleiding volgen via de Plan Academy. Ons advies: volg eerst de opleiding en verdiep u daarna pas in deze nota. Werkt u niet voor Plan International, dan raden we u aan om eerst andere bronnen over macht, privilege en vooroordelen te raadplegen.

2.3. Methodologie

Bij het uitwerken van deze standpuntnota vertrokken we van een feministisch perspectief die aansluit bij de inzet van Plan International voor gendergelijkheid en feministisch leiderschap. Die aanpak illustreert onze overtuiging dat de strijd voor dekolonisatie en antiracisme niet los kan worden gezien van de strijd voor gendergelijkheid. Door die feministische invalshoek te gebruiken, erkennen we de intersectionaliteit van etniciteit (het Engelse 'race'), gender en het koloniale verleden bij het ontstaan van ongelijkheden in de ontwikkelingshulp. We hebben ons in onze literatuurstudie bewust gefocust op de perspectieven en expertise van mensen van kleur (in het bijzonder vrouwen), in plaats van uit te gaan van de mainstream, overwegend westerse perspectieven die vaak de boventoon voeren in het discours van de ontwikkelingshulp. Volgens ons zijn het leiderschap en de perspectieven van vrouwen van kleur cruciaal om betekenisvolle veranderingen in de internationale ontwikkelingshulp in gang te zetten. Die feministische blik vormt zowel de basis voor onze kritiek op de bestaande hulpstructuren als voor **de wegen naar verandering en organisatorische verbintenissen die we aanreiken**.

Voor deze standpuntnota hebben we meer dan 100 peer-reviewed artikelen en andere bronnen uit de grijze literatuur geraadpleegd. Er werd een kernwerkgroep samengesteld die verschillende afdelingen van onze organisatie vertegenwoordigde en die onze belangrijkste verbintenissen moest bepalen. Tot slot werd de standpuntnota beoordeeld door specialisten van de Plan International-federatie, waaronder mensen van de Global Hub en de landenkantoren, en door externe experts uit België.

2.4. Hoe leest u dit document?

Met dit document willen we een grondig inzicht verschaffen in de complexe vraagstukken rond dekolonisatie, lokalisering en antiracisme in de ontwikkelingshulp. We beginnen bij de sleutelbegrippen en gaan vervolgens over op de kritische reflecties, standpunten en verbintenissen van Plan International België.

Deel 3 Sleutelbegrippen

In dit onderdeel behandelen we de basisideeën die de discussie over dekolonisatie, lokalisering en antiracisme in de ontwikkelingshulp vormgeven. We geven een definitie van kolonisatie en neokolonialisme en bekijken hoe die concepten de machtsdynamieken in de ontwikkelingshulp bepalen. We onderzoeken **racisme** en **witte suprematie** als systemen van onderdrukking, als uitwassen van het kolonialisme die de dominantie van witte, westerse actoren in de ontwikkelingshulp in stand houden. **Daarna gaan we over op dekolonisatie en behandelen we de paradoxen die inherent zijn aan pogingen om 'de ontwikkelingshulp te dekoloniseren'.** Tot slot komt **lokalisering** aan bod. We bekijken de definities en ambities en maken een duidelijk onderscheid met dekolonisatie. Doorheen deel 3 leggen we bovendien een verband met de feministische beweging. Dit deel van de nota fungeert als basis en kader voor het volledige document. Het is bijzonder nuttig voor lezers die de thema's nog niet goed kennen, maar ook voor hen die een kritischere blik op deze thema's willen werpen.

Deel 4 Kritische reflecties en standpunten

Hier gaan we van de theorie naar de praktijk. We schetsen onze reflecties over belangrijke kwesties die verband houden met de mainstream benaderingen van dekolonisatie, lokalisering en antiracisme in de ontwikkelingshulp en verwoorden onze standpunten. Die reflecties en standpunten bouwen verder op de analyses uit het deel met de sleutelbegrippen en vormen de basis voor onze verbintenissen.

Deel 5 De verbintenissen van Plan International Belgium

In dit deel erkennen we de paradoxen en beperkingen die inherent zijn aan het dekoloniseren van de ontwikkelingshulp. We omschrijven onze verbintenissen om **witte suprematie** aan te pakken en om inclusief bestuur en inclusieve praktijken in te voeren die aansluiten bij onze intersectionele feministische principes en waarden. Met die verbintenissen willen we onze verantwoordelijkheid opnemen tegenover onze medewerkers, partners en de gemeenschappen waarmee we werken.

U kunt deze standpuntnota op diverse manieren lezen, naargelang of u vertrouwd bent met het onderwerp, uw mate van interesse en uw beschikbare tijd:

Voor wie snel wil weten waarover het gaat: Begin met de [managementsamenvatting](#) waarin we de belangrijkste punten bondig en eenvoudig samenvatten.

Voor wie al bekend is met de thematiek en wil weten welke standpunten en verbintenissen wij hanteren: Ga meteen naar [deel 4](#) en [deel 5](#) waarin we onze standpunten en geplande maatregelen in detail uiteenzetten.

Voor wie zich volledig wil onderdompelen: Begin met [deel 3](#) voor een beter begrip van de basisideeën. Zo krijgt u inzicht in hoe kolonialisme, neokolonialisme, racisme, witte suprematie, dekolonisatie, lokalisering en feminisme binnen de ontwikkelingshulp met elkaar verweven zijn en hoe die dynamieken de verbintenissen en acties van Plan International beïnvloeden.

ECUADOR: een groep jonge activisten van Girls Get Equal zit op de trap en kijkt vastberaden naar de camera.

© Plan International

3. Sleutelbegrippen

3.1. Racisme, witte suprematie en ontwikkelingshulp

3.1.1. Witte suprematie en kolonialisme geven gestalte aan hedendaags racisme

Racisme verwijst naar een systeem van onderdrukking dat één raciale groep bevoordeelt ten opzichte van andere groepen en dat belichaamd wordt door sociaal, economisch en institutioneel beleid en praktijken. Het gaat niet alleen om individuele vooroordelen, maar om volledige systemen en structuren die ongelijkheid op basis van etniciteit in stand houden (Racial Equity Tools, 2021).

Witte suprematie biedt een ideologische basis voor racisme en zorgt ervoor dat systemen van privileges en onderdrukking in de samenleving kunnen blijven bestaan. **Witte suprematie blijft niet beperkt tot openlijke haatgroepen. Het zit diep verankerd in maatschappelijke structuren die de dominantie van witte mensen normaliseren en mensen van kleur marginaliseren.** Witte suprematie is een systeem van overtuigingen en praktijken waarin witheid tot norm wordt verheven en superieur is aan andere raciale identiteiten. Wie wit is, neemt in maatschappijen en instellingen een centrale plek in op het vlak van macht, prestige en besluitvorming (Srivastava, 2005; COFEM, 2021). Witte suprematie houdt machtsstructuren in stand die witte mensen bevoorrechten en versterkt ze. Anderzijds worden mensen die niet wit zijn, gemarginaliseerd en onderdrukt, wat culturele overtuigingen en institutioneel beleid creëert die die ongelijkheid bestendigen (Racial Equity Tools, 2021). Die hiërarchie rechtvaardigt de ongelijke verdeling van macht en middelen en privilegieert witte mensen op diverse vlakken, waaronder onderwijs, werkgelegenheid en politieke vertegenwoordiging (DiAngelo, 2018).

In essentie is racisme de toepassing van witte suprematie.

Hoewel ook oude beschavingen al gekenmerkt werden door vormen van ethnocentrisme, discriminatie op basis van cultuur en afkomst en andere invullingen van 'het anders-zijn', kreeg het concept van racisme zoals we het vandaag kennen, vorm vanaf de 15de eeuw, met de Europese koloniale expansie (Seth, 2020). Kolonialisme goot racisme in een officieel systeem om de onderwerping en uitbuiting van gekoloniseerde volkeren te verantwoorden (Bonilla-Silva, 2007). Witte suprematistische ideologieën bestempelden gekoloniseerde volkeren als biologisch en cultureel inferieur. Zo rationaliseerden ze de territoriale expansie, het ontginnen van grondstoffen, het structurele geweld en het uitwissen van de inheemse culturen en het inheemse verleden (Tuck et al., 2012). Die ideologie werd ondersteund door praktijken zoals slavernij, segregatie, genocide, dwangarbeid, en geweld en onderdrukking van staatswege. Op die manier ontstonden er duurzame structuren van raciale ongelijkheid die ook vandaag nog doorwerken.

Historisch gezien is het categoriseren van mensen op basis van etniciteit een uitgesproken politieke daad die nauw verbonden is met praktijken zoals kolonisatie, slavernij, segregatie, erfrecht, dwangarbeid en koloniale arbeidsmigratie, contractarbeid, en onlangs nog, koloniale en neokoloniale arbeidsmigratie (Bonilla-Silva, 1997; Coello de la Rosa et al, 2000). Die praktijken lagen ten grondslag aan de moderne wereldeconomieën waarin wit zijn nog altijd bevoorrecht wordt.

In onze moderne maatschappij blijft racisme een alomtegenwoordig probleem dat de levens en kansen van mensen van kleur sterk beïnvloedt. Hoewel witte suprematie vandaag niet zo nadrukkelijk in het daglicht staat, blijft het doorwerken via systemisch racisme, het ontzeggen van economische rechten en politieke uitsluiting (Fanon, 1963; Tuck et al., 2012). De onevenredig hoge detentiecijfers, het gewelddadige optreden van politie en de economische ongelijkheid waar mensen van kleur mee kampen, zijn geen uitzonderingen maar de gevolgen van eeuwenoude systemen die witte bevolkingsgroepen bevoordelen (Crenshaw, 1989).

3.1.2. België: kleurenblinde werkelijkheid

Racisme in Europa is sterk verweven met de geschiedenis van kolonialisme, dat de uitbuiting en overheersing van niet-Europese volkeren goedpraatte aan de hand van pseudowetenschappelijke rassenhiërarchieën. Het koloniale verleden van België, vooral in Congo, Rwanda en Burundi, is tekenend voor het geweld en de structurele ongelijk-

heden die deze ideologieën met zich meebrachten (Destrooper, 2022; Azabar et al., 2023). De koloniale systemen waren sterk raciaal getekend: mensen werden in hokjes geplaatst op basis van een vermeende rassensuperioriteit en witte suprematie werd verankerd in het weefsel van de Europese samenlevingen (Azabar et al., 2023).

Ras: taboe in België

Racisme kan in België¹ nooit degelijk worden aangepakt zolang het bestaan ervan wordt ontkend. Ras is en blijft taboe. Dat is het gevolg van 'koloniaal geheugenverlies' en het maatschappelijke schuldgevoel na de Holocaust, waarbij raciale categorisering wordt verworpen om niet naar de wreedheden uit het verleden te moeten kijken. Dat leidde in België en in Europa in het algemeen tot een wijdverspreid geloof in een 'postraciale samenleving'. Die overtuiging werd nog versterkt door kleurenblinde ideologieën (Baruti, 2021; Essed et al. 2019; Salem et al., 2016; Gouppy, 2024). Kleurenblindheid wijst het gebruik van raciale categorieën af en beweert dat etniciteit irrelevant is in een zogenaamd gelijkwaardige maatschappij (Sayyid, 2017; Gouppy, 2024; Simon, 2019). Dit standpunt bestendigt het idee dat raciale ongelijkheid een overblijfsel is van het verleden en smooit gesprekken over systemisch racisme in de kiem. Op die manier wordt ras niet erkend als een sociale categorie die in onze hedendaagse maatschappij een impact heeft op het dagelijks leven van mensen die geracialiseerd worden of van mensen van kleur.

De term 'ras' wordt vervangen door eufemismen zoals 'diversiteit', 'etnische achtergrond', 'migratie-achtergrond', 'jeunes de quartier' (jongeren uit bepaalde wijken), 'allochtonen' of 'anderstaligen'. Die termen worden in België gebruikt om te spreken over groepen die geracialiseerd worden zonder rechtstreeks naar ras te verwijzen. Zo worden structurele raciale ongelijkheden weggemoffeld onder culturele of linguïstische verschillen (Ceuppens, 2006; Kanobana, 2021; Zemni, 2011; Gouppy, 2024; Simon, 2019). Gesprekken over ras worden daarom vaak gereframed als conversaties over 'migratie', 'integratie' of 'multiculturalisme'. En zo blijft het idee bestaan dat mensen die geracialiseerd worden, zelfs Belgen van de tweede en derde generatie, buitenstaanders blijven. Daarnaast worden de obstakels waar mensen van kleur op stuiten, teruggebracht tot mislukte integratie of geïsoleerde incidenten op een puur individueel niveau. En dat ondanks het bewijs dat veel problemen waar deze mensen mee kampen, het gevolg zijn van systemisch racisme. Uiteindelijk zaaien deze eufemismen verwarring over wie en wat we hiermee bedoelen en creëren ze ruimte voor ambiguïteit, wat de aandacht afleidt van het racisme op zich.

Bij Plan International België is dat vermijdingsgedrag voelbaar wanneer we gesprekken over antiracisme op gang willen brengen. Medewerkers vermijden meestal de term 'ras' en kiezen voor eufemismen zoals 'inclusie' of 'diversiteit'. Dat opent de deur voor bredere gesprekken over onderwerpen zoals LGBTQI+-rechten, beperkingen of armoede. En hoewel ook dit uiterst belangrijke thema's zijn, dreigt hiermee de focus op racisme te worden afgezwakt. Door het gebrek aan specifieke terminologie is onze organisatie niet in staat om raciale ongelijkheden effectief aan te pakken, blijven de gesprekken hierover vaag en worden er geen concrete antiracistische maatregelen ondernomen.

Geïstitutionaliseerde kleurenblindheid

Het vermijden van de term 'ras' is niet alleen een cultureel, maar ook een geïstitutioniseerd gegeven (Unia, 2022; Gouppy, 2024). De Belgische overheid wijst consequent vragen af om uitgesplitste gegevens te verzamelen over raciale of etnische origine, met als argument dat dit in strijd zou zijn met het neutraliteits- en privacybeginsel (CERD, 2021; Amnesty International, 2021). De weigering om uitgesplitste gegevens te verzamelen betekent echter dat de impact van systemisch racisme op diverse groepen niet afdoende wordt gemeten, wat de doeltreffendheid van antidiscriminatiebeleid sterk beperkt.

De inspanningen die werden gedaan om racisme te bestrijden, waren traag en inconsistent. Sinds de Wereldconferentie tegen racisme in Durban van 2001 hebben de Belgische overheden zich ertoe verbonden een nationaal actieplan tegen racisme uit te werken. Maar ook in 2025 is er nog geen dergelijk plan geïmplementeerd. Ondanks initiatieven zoals de Interministeriële conferentie tegen racisme van 2020 blijft de geboekte vooruitgang beperkt. Daarmee blijft België verstoken van een samenhangend kader om systemisch racisme aan te pakken (CERD, 2021).

Binnen politie en justitie wordt, in discussies over politiegeweld, een thema zoals etnisch profileren vaak vermeden en worden incidenten afgedaan als geïsoleerde of procedurele gevallen (CERD, 2021; Unia, 2022). Toch is etnisch profileren een hardnekkig probleem. 41% van de mensen van Afrikaanse afkomst maakt melding van politiecontroles op straat en 31% beschrijft hun behandeling als respectloos (European Union Agency for Fundamental Rights, 2023). Deze structurele focus op bepaalde groepen versterkt het wantrouwen tussen gemeenschappen die geracialiseerd worden, en politie en justitie (Amnesty International, 2021).

¹ In deze nota verwijzen we naar de sociologische definitie van racisme, niet naar de juridische implicaties ervan.

Publieke twistpunten, zoals het behoud van standbeelden uit de koloniale tijd (waaronder die van koning Leopold II) of de jaarlijkse traditie van Zwarte Piet, worden gebagatelliseerd als discussies over historisch besef of culturele waarden. Er wordt niet ingegaan op hun status als symbolen van de nog steeds voortdurende raciale ongelijkheid (Azabar et al., 2023; Rutazibwa, 2017; Gouppy, 2024). Deze praktijken dragen bij aan een bredere ontkenningssculptuur waarin racisme alleen in extreme gevallen benoemd wordt, zoals bij haatmisdrijven, maar niet erkend wordt als een diepgaand en structureel probleem dat aan de basis ligt van raciale ongelijkheden in huisvesting, werkgelegenheid, onderwijs of toegang tot justitie.

Prevalentie van systemisch racisme in België

De ene studie na de andere toont aan dat racisme wijdverspreid is in België, ondanks het bestaan van een wettelijk kader dat discriminatie op basis van raciale kenmerken verbiedt.²

Systemisch racisme werkt door op verschillende aspecten van het leven van gemeenschappen die geracialiseerd worden, vooral bij mensen van Afrikaanse afkomst en moslimgemeenschappen. Bijna 1 op 2 mensen van Afrikaanse afkomst botst op raciale discriminatie wanneer ze een woning willen huren of kopen en 1 op 3 werkt met een tijdelijk contract, tegenover 1 op 14 binnen de algemene bevolking. De economische ongelijkheid is groot: 1 op 3 kan amper de eindjes aan elkaar knopen, vergeleken met 1 op 7 binnen de algemene bevolking (Unia, 2022; Fundamental Rights Research Centre, 2022). Discriminatie op het werk vormt een aanzienlijk struikelblok voor gemeenschappen die geracialiseerd worden in België. Uit een studie van Sankaa vzw blijkt dat discriminatie vooral aanwezig is op de werkplek (23%), gevolgd door de publieke ruimte (21%) en onderwijsinstellingen (17%). Vrouwen krijgen vaker te maken met discriminatie op het werk, terwijl mannen vaker discriminatie ondervinden in de publieke ruimte, zoals op straat en in het openbaar vervoer. Zowel mannen als vrouwen geven aan dat die discriminatie-ervaringen hun carrière- en opleidingskeuzes beïnvloeden (Sankaa vzw, 2023).

Vooral vrouwen tussen de 16 en 34 lopen een groter risico op racistische intimidatie. Er is dus sprake van een overlapping tussen racisme en gendergerelateerde discriminatie (European Union Agency for Fundamental Rights, 2023). Moslimvrouwen, met name vrouwen die een hoofddoek dragen, kampen met extra lagen van discriminatie op verschillende domeinen, zoals in het onderwijs en bij tewerkstelling. Ze krijgen ook moeilijker toegang tot openbare diensten en worden vaker blootgesteld aan haatmisdrijven (ENAR, 2016). Die structurele obstakels worden nog versterkt door een gebrek aan laagdrempelige manieren om discriminatie aan te geven, zodat veel slachtoffers niet gehoord worden of geen steun vinden (Fundamental Rights Research Centre, 2022).

De stelselmatige ontkenning van racisme in België heeft een invloed op hoe mensen die geracialiseerd worden discriminatie waarnemen en erop reageren. Meer dan twee derde van de gevallen van rassendiscriminatie die in een studie van Sankaa werden onderzocht, werden niet aangegeven vanwege gevoelens van hulpeloosheid en wantrouwen in de institutionele steun (Sankaa vzw, 2023). Het gebrek aan een debat over ras in het overheidsbeleid verzwaart die stilte en resulteert in een vicieuze cirkel waarin structurele problemen verborgen blijven en niet worden aangepakt (Fundamental Rights Research Centre, 2022).

Nu we racisme in de ontwikkelingshulp onder de loep zullen nemen, zullen we nagaan hoe deze patronen van uitsluiting en ongelijkheid zich manifesteren in de internationale ontwikkeling en het humanitaire werk binnen Belgische organisaties. Diezelfde structurele vooroordelen die het binnenlands beleid bepalen, drukken ook vaak hun stempel op de rol van België op het wereldtoneel (Rutazibwa, 2017 & 2019).

3.1.3. Witte suprematie en racisme in de wereldwijde ontwikkelingshulp

Witte suprematie is diep verankerd in de structuur van de ontwikkelingshulp en heeft impact op wie de macht uitoefent, wiens stem prioriteit krijgt en wiens expertise wordt gewaardeerd. Ondanks het steeds luider klinkende discours over antiracisme en lokalisering wordt de sector nog steeds gedomineerd door witte organisaties en westerse perspectieven (Roepstorff, 2019; Crewe et al., 2006). In deze context openbaart witte suprematie zich door het overwicht aan wit leiderschap bij besluitvormingsprocessen, het prioriteren van westerse financierings- en ontwikkelingsmodellen en het marginaliseren van expertise uit het Globale Zuiden.

² De Antiracismewet van 1981; de Antidiscriminatiewet van 2007; de goedkeuring van het VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie van december 1965; en de Europese 'Rassenrichtlijn' 2000/43/3G van juni 2000.

Wit leiderschap en westerse expertise

Een van de manieren waarop witte suprematie in de ontwikkelingshulp het sterkst naar voren komt, is door het overwicht van wit leiderschap bij besluitvormingsprocessen. INGO's, instellingen en donoren uit het Globale Noorden worden nog steeds geleid door witte mensen uit diezelfde regio, ook al zijn ze voornamelijk actief in regio's met een niet-witte meerderheid. Als gevolg van die leiderschapsstructuur hebben witte actoren onevenredig veel invloed op programmaprioriteiten en de toewijzing van middelen. Dat leidt ertoe dat leiders van kleur en leiders uit het Globale Zuiden vaak geen rol van betekenis kunnen opnemen bij strategische beslissingen (Roepstorff, 2019; House of Commons, 2022; Betts, 2021; COFEM, 2021).

Professionele normen zijn meestal gebaseerd op witte, westerse normen, wat nadelig kan uitpakken voor mensen van kleur en mensen uit het Globale Zuiden en hun kansen op aanwerving door of promotie binnen hulporganisaties sterk terugdringt (Stanford Social Innovation Review, 2019). Mensen van kleur en mensen uit het Globale Zuiden botsen dikwijls op structurele vooroordelen en op een gebrek aan ondersteuning voor professionele groei, waardoor ze ondervertegenwoordigd zijn in leidinggevende posities (House of Commons, 2022). Die trend wordt bestendigd door het bestaan van informele netwerken en sociale normen die witte migranten (vaak 'expats' genoemd) bevoordelen ten opzichte van medewerkers van kleur en medewerkers uit het Globale Zuiden. Daardoor blijft de invloed van lokale perspectieven beperkt en worden raciale hiërarchieën binnen hulporganisaties verder versterkt (Crewe et al., 2006).

Hoewel er pogingen zijn ondernomen om de vertegenwoordiging van die groepen in leidinggevende, adviserende en technische functies in de ontwikkelingshulp te verbeteren, blijven echte verschuivingen op het vlak van macht en autoriteit uit. Leiders en experts uit het Globale Zuiden worden soms uitgenodigd om deel te nemen aan internationale fora of projecten, maar hun betrokkenheid blijft grotendeels symbolisch en geeft hen geen bevoegdheid om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan beslissingen. Die façade van inclusie (ook 'tokenisme' genoemd) versterkt de dominantie van witte organisaties en de perceptie dat de stemmen en kennis van het Globale Zuiden ondergeschikt zijn aan de westerse expertise (Tuck et al., 2012; House of Commons, 2022; Roepstorff, 2019; Crewe, 2006).

Westerse ontwikkelingsmodellen

Binnen de ontwikkelingshulp worden de kennis en levenswijzen uit het Globale Zuiden systematisch uitgewist of lager ingeschat dan westerse kaders voor probleeminzicht en -oplossing. Die dynamiek verdoezelt de historische gevolgen van kolonialisme en stelt het Globale Zuiden voor als een regio die inherent afhankelijk is van buitenlandse ontwikkelingshulp, terwijl er genegeerd wordt dat kolonialisme net ten grondslag ligt aan die situatie (Spivak, 1998; Kapoor, 2004).

Organisaties uit het Globale Zuiden krijgen zelden de autonomie om initiatieven op te zetten die een impact hebben op hun eigen gemeenschappen. Hun rol blijft dikwijls beperkt tot het uitvoeren van programma's die elders vorm hebben gekregen. Witte westerse normen dienen doorgaans als maatstaf voor succes in hulpprogramma's en bepalen welke acties er worden ondernomen. Doordat er externe waarden en oplossingen worden opgelegd, krijgt de lokale culturele context onvoldoende aandacht en primeert de superioriteit van westerse benaderingen ten opzichte van de kennis uit het Globale Zuiden. Dat resulteert in interventies die niet afgestemd zijn op de behoeften en de realiteit van de gemeenschappen waarvoor ze bedoeld zijn (Beck, 2021; Betts, 2021; COFEM, 2021; Roepstorff, 2019).

Capaciteitsopbouwprogramma's weerspiegelen de westerse modellen van organisatiemanagement, financiële rapportage en projectontwerp, en bieden weinig ruimte voor aanpassingen aan lokale praktijken of contexten. Zo suggereren die programma's dat organisaties uit het Globale Zuiden 'gerepareerd' moeten worden om te voldoen aan de normen zoals de donoren ze opleggen, in plaats van hun bestaande sterktes en kennis te erkennen, net als de noodzaak om die strakke donorkaders te hervormen (Roepstorff, 2019; Beck, 2021; Onyekachi, 2020). Een bekend voorbeeld is de nadruk op kaders voor monitoring en evaluaties, vaak ontworpen door donoren of organisaties uit het Globale Noorden. Van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden (CSO's of civil society organisations³) wordt geëist dat ze die starre, technische indicatoren overnemen, terwijl die niet aansluiten bij hun culturele of contextuele realiteit. Kwalitatieve vertelwijzen bijvoorbeeld, die inheemse gemeenschappen gebruiken om successen te meten, kunnen terzijde worden geschoven en vervangen door kwantitatieve parameters zoals gestandaardiseerde uitkomstmaten.

Bovendien worden westerse trainers veelal neergezet als experts in capaciteitsopbouw, wat het narratief versterkt dat kennis alleen van het Noorden naar het Zuiden vloeit. Zo wordt een omgeving geschapen waarin organisaties uit het Globale Zuiden gedwongen zijn te voldoen aan systemen die hun realiteit niet weerspiegelen, wat hun afhankelijkheid van externe steun alleen maar doet toenemen (Roepstorff, 2019; House of Commons, 2022).

3 UNDP. [NGOs and CSOs: a note on terminology](#)

Het romantiseren van 'lokale' oplossingen en identiteiten

Het reguliere ontwikkelingsdiscours romantiseert de etnische identiteiten van de bevolkingsgroepen waarmee ze werken en stelt deze voor als een onveranderlijk, eenvormig fenomeen. Deze essentialisering is geworteld in racistische, witte suprematistische perspectieven die gemeenschappen in het Globale Zuiden als primitief of 'de exotische andere' bestempelen. Zo wordt interne diversiteit verhuuld en worden zij die de dominante culturele of sociale normen uitdagen, tot zwijgen gebracht (Spivak, 1988; Kapoor, 2004).

Hoewel er in het ontwikkelingsdiscours steeds meer aandacht is voor 'lokale' oplossingen en benaderingen vanuit de gemeenschap, worden die inspanningen vaak ondermijnd door het romantiseren ervan. En dat romantiseren van 'lokale' oplossingen kan ertoe leiden dat de complexe, lokale contexten overdreven eenvoudig worden voorgesteld en gereduceerd worden tot een statisch, geïdealiseerd beeld waarin geen plaats is voor interne machtsdynamieken en ongelijkheden (Roepstorff et al., 2020; Kapoor, 2004). Als resultaat daarvan wordt 'het lokale' doorgaans gezien als een per definitie harmonieuze en homogene entiteit die alle ontwikkelingsuitdagingen kan opnemen, zonder dat de structurele ongelijkheden en conflicten binnen gemeenschappen erkend worden.

Ontwikkelingshulpprojecten schilderen 'het lokale' geregeld af als een enkelvoudige entiteit en negeren de variaties in gender, klasse, etniciteit en politieke voorkeuren die de ervaringen van het individu en van de groep vormgeven. Deze versimpeling houdt geen rekening met kritische vragen zoals "Waar is dat precies, 'het lokale'?" of "Wie vertegenwoordigt 'het lokale'?", of met het risico dat het empoweren van bepaalde elites onbedoeld patriarchale en onderdrukkende structuren kan versterken (Kapoor, 2004; Crewe et al., 2006; Roepstorff, 2019).

Het romantiseren van 'lokale' identiteiten gaat doorgaans voorbij aan de intersectie tussen macht en privilege binnen gemeenschappen. Wanneer witte, westerse organisaties zich inzetten voor lokalisering, zien ze deze dynamiek vaak over het hoofd. Dat kan aanleiding geven tot scenario's waarin 'lokale' elites aan gezag winnen terwijl gemarginaliseerde groepen nog sterker in de verdrukking komen (Roche et al., 2020; Roepstorff et al., 2020).

Het narratief van de witte redder

Als gevolg van geracialiseerde en reductionistische stereotypen worden gemeenschappen uit het Globale Zuiden in de communicatie van de ontwikkelingshulp dikwijls weergegeven door een bril van hulpeloosheid, armoede en achterstand. Mensen en gemeenschappen uit het Globale Zuiden worden geframed als afhankelijk van de welwillendheid van het Globale Noorden en worden ontdaan van hun handelingsbekwaamheid en waardigheid (Pailey, 2019; Kapoor, 2004). Die beelden versterken de paternalistische blik op het Globale Zuiden en houden structurele ongelijkheden tussen donoren en begunstigden in stand. Op die manier blijven de wereldwijde hiërarchieën, die gebouwd zijn op witte suprematie, bestaan.

Aan al die voorstellingen ligt het narratief van de 'witte redder' ten grondslag, dat westerse actoren (witte mensen of organisaties) voorstelt als de heldhaftige redders in nood van mensen in het Globale Zuiden. Dat narratief vertegenwoordigt een tweedeling waarin het Globale Noorden geportretteerd wordt als competent, deskundig en altruïstisch. Het Globale Zuiden wordt daarentegen bestempeld als passief, onwetend en niet in staat om de eigen uitdagingen aan te gaan (Khan, 2021; Roche et al., 2020; COFEM, 2021; Tuck et al., 2012; Kalpana, 2015).

Als gevolg van die stereotypen staan gemeenschappen uit het Globale Zuiden buiten spel en worden de percepties van donoren en financieringsprioriteiten zo beïnvloed dat de bestaande scheve machtsverhoudingen nog meer verankerd raken. Omdat de verhalen uit de ontwikkelingshulp het Globale Zuiden afschilderen als één grote verarmde regio die gered moet worden, geven ze voorrang aan interventies die bij deze geracialiseerde denkbeelden passen. Structurele problemen zoals welvaartsongelijkheid, de onteigening van land of onrecht in de wereldhandel worden dan ook niet aangepakt (Srivastava, 2005; COFEM, 2021).

Bovendien gaan deze 'portretten' voorbij aan de handelingsbekwaamheid, veerkracht en expertise binnen de gemeenschappen in het Globale Zuiden. Zo wordt het cruciale werk van leiders, activisten en organisaties uit het Globale Zuiden teniet gedaan. Zij gaan niet alleen actief de strijd aan met de kernoorzaken van die ongelijkheid (zoals neokolonialisme en neoliberal winningsbeleid), maar brengen ook structurele oplossingen naar voren voor armoede en wereldwijde economische onrechtvaardigheid (Fungai, 2020; Roche et al., 2020). Dat uitwissen is buitengewoon schadelijk, aangezien de gemeenschappen het zo al lastig genoeg hebben om hun stem te laten horen in het internationale ontwikkelingsdiscours.

Casestudy

CAMBODJA: Een groep meisjes in schooluniform zit op de grond met een boek in hun handen en lacht naar de camera.

© Plan International

Het kindspensormodel van Plan International

Een van de voornaamste manieren waarop Plan International aan fondswerving doet, is door kindspensoring: individuele donoren bieden financiële ondersteuning aan één specifiek kind om de levensomstandigheden van dat kind, maar ook van de bredere gemeenschap te verbeteren. Zowel bij medewerkers van Plan International als bij externe stakeholders ligt dat sponsormodel onder vuur. Het zou het koloniale narratief en de dynamiek van de witte redder alleen maar versterken:

Kindspensormaprogramma's echoën de koloniale machtsstructuren, doordat ze westerse donoren als redders laten opdraven en kinderen uit het Globale Zuiden als passieve begunstigden voorstellen (Nolan, 2020; Jefferess, 2008; Rabbitts, 2013). Die dynamiek houdt het concept van de 'witte redder' in stand en leidt bij de donoren tot een gevoel van morele superioriteit en controle over de kinderen die ze sponsoren. Dat versterkt raciale en economische hiërarchieën (Gurbin, 2013). Het sponsormodel creëert een impliciete hiërarchie waarbij donoren menen dat ze een gevestigd belang en aandeel hebben in de toekomst van de kinderen (Nolan, 2020). Geracialiseerde opvattingen over armoede die samenhangen met koloniale mythen, worden op die manier niet alleen versterkt, de historische en structurele oorzaken van armoede worden bovendien uit hun context gehaald en gereduceerd tot individuele problemen (Gurbin, 2013).

Als gevolg van hun financiële bijdragen gaan donoren een machtspositie bekleden inzake het welzijn van het kind. Hoewel donoren niet per se rechtstreeks invloed uitoefenen op het leven van het kind, hebben ze wel monetaire invloed: wanneer ze de sponsoring zouden stopzetten, kan dat de toegang van het kind tot essentiële middelen en diensten aanzienlijk beïnvloeden. Hier is dus sprake van een indirecte vorm van controle, omdat donoren de sponsoring van het kind enkel voortzetten wanneer er binnen de sponsorrelatie aan hun verwachtingen wordt voldaan.

Kindspensoring commercialiseert de ervaringen van de kinderen. In ruil voor hun donatie krijgen donoren regelmatig updates, brieven en foto's van het gesponsorde kind. Die gepersonaliseerde updates dragen bij aan de commercialisering van armoede en transformeren het leven van de kinderen en hun dagelijkse strijd in hapklare verhalen die de emotionele behoeften van de donor vervullen (Jefferess, 2008). Bezoeken aan de gemeenschap van het gesponsorde kind zijn weliswaar bedoeld om de banden nauwer aan te halen, maar versterken vaak het gevoel van eigenaarschap dat donoren ervaren inzake de vooruitgang van het kind. Het leven van het kind en de bredere gemeenschap wordt gemodelleerd tot een product dat bijdraagt aan de ervaring van de donor (Rabbitts, 2013).

Hoewel Plan International het kindspensormodel momenteel herbekijkt, blijft de vraag hoe we die koloniale erfenis volledig kunnen deconstrueren, overleiden. Hoe kunnen we toewerken naar rechtvaardigere ontwikkelingsmodellen vanuit de gemeenschappen zelf, zonder de stabiele financieringsbronnen op het spel te zetten?

3.2. Ontwikkelingshulp, kolonialisme en neokolonialisme

3.2.1. Wat is kolonialisme?

Voorgestelde definitie:

Kolonialisme is een systeem van overheersing waarbij een natie haar soevereiniteit uitbreidt over een andere natie, wat resulteert in de onderwerping en uitbuiting van inheemse en gekoloniseerde volkeren⁴. Een typisch kenmerk van deze praktijk is het uitoefenen van politieke, economische en culturele dominantie door de gekoloniseerde macht, inclusief (in sommige gevallen) het oprichten van nederzettingen.

Kolonisatie betekent een kolonie vestigen in en controle uitoefenen over een gebied en de mensen die er wonen. Historisch gezien leidde kolonisatie tot nieuwe politieke en juridische systemen die de belangen van de koloniserende macht dienden. Zij die aan kolonisatie onderworpen werden, hadden te lijden onder uitbuiting, geweld en de onteigening van land en middelen (Fanon, 1963; Tuck et al., 2012).

Kolonisten oefenden niet alleen fysieke overheersing uit, maar ook controle over het culturele en sociale weefsel van de gekoloniseerde samenleving: ze legden hun eigen taal, ideologieën, religie en sociale structuren op. Dat mondde uit in een diepgaande verandering van inheemse en gekoloniseerde identiteiten en culturen en in blijvende psychologische en socioculturele schade. De impact van het uitwissen van culturen en het onderdrukken van identiteiten blijft ook vandaag nog voelbaar in de leefwereld van veel inheemse en gekoloniseerde gemeenschappen (Fanon, 1963; Tuck et al., 2012).

Bovendien legde het koloniale systeem patriarchale en rassenhiërarchieën op, die inheemse en gekoloniseerde vrouwen aan de kant schoven (Lugones, 2007; Mohanty, 2003). Koloniale machten rechtvaardigden hun acties vaak door inheemse vrouwen af te schilderen als slachtoffers van 'barbaarse' praktijken, als vrouwen die gered moesten worden door Europese mannen. Dat narratief werd kritisch geherformuleerd als "witte mannen die zwarte vrouwen redden van zwarte mannen" (Spivak, 1988). Het negeert de handelingsbekwaamheid van inheemse en gekoloniseerde vrouwen, en de strakke patriarchale structuren van de gekoloniseerde samenlevingen. Als gevolg van deze dynamiek werden de prekoloniale vormen van gendergelijkheid en de inheemse bestuursystemen verder ondergraven.

Kolonisatie behoort niet tot het verleden, maar is een proces dat geschraagd wordt door aanhoudende dominante structuren. Inheemse en gekoloniseerde volkeren worden nog steeds verdreven, kolonisten blijven land, grondstoffen en macht innemen, en de systemen van ongelijkheid die sterk verweven zijn met de koloniale ideologieën, blijven bestaan (Tuck et al., 2012).

Kolonialisme in de praktijk:

Er zijn verschillende manieren waarop kolonialisme invloed kan uitoefenen op gekoloniseerde volkeren. We sommen er hier enkele op:

- **Nederzettingenkolonialisme:** De kolonisator komt en blijft. Het hoofddoel bestaat erin om het land permanent te bezetten en de aanwezige grondstoffen te exploiteren. Daardoor worden inheemse volkeren verdreven en onteigend. Met nederzettingenkolonialisme wordt het bestaan van de inheemse volkeren uitgewist, terwijl de aanwezigheid en controle van de kolonisten genormaliseerd wordt. In tegenstelling tot wat velen denken, bestaat nederzettingenkolonialisme ook nu nog. Volgens de Verenigde Naties zijn er **17 gebieden** die nog steeds niet onafhankelijk zijn van kolonisatoren (Verenigde Naties, 2024). Palestina en andere gebieden waar de inheemse bevolking blijft vechten voor soevereiniteit en de teruggave van land, zijn niet in deze lijst opgenomen (OHCHR, 2022; ICJ, 2024).

⁴ Wanneer we in dit document naar inheemse volkeren verwijzen, gebruiken we de definitie van het Permanent forum voor inheemse vraagstukken van de Verenigde Naties (United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues of UNPFI). Volgens die definitie gaat het om (i) afstammelingen van de oorspronkelijke bewoners van een regio vóór de kolonisatie; (ii) gemeenschappen met aparte sociale, economische en culturele systemen die verbonden zijn met hun voorouderlijk land en middelen; en (iii) groepen die zichzelf als inheems identificeren en als zodanig erkend worden door hun gemeenschappen. We gebruiken ook de term 'gekoloniseerde volkeren' om alle groepen, naast gemeenschappen met land, in aanmerking te nemen die door koloniale machten zijn onderworpen, zoals tot slaaf gemaakte mensen, migranten, mensen die ontheemd zijn en mensen van gemengde afkomst. Kort gezegd zijn inheemse volkeren de oorspronkelijke bewoners van een land, en zijn gekoloniseerde volkeren diegenen die onderworpen werden aan koloniale overheersing, inclusief niet-inheemse groepen. Beide termen zijn essentieel om de volledige reikwijdte van koloniaal geweld te vatten. Door het gebruik van beide termen zorgen we er bovendien voor dat specifieke, elkaar overlappende strijdtoneelen niet worden uitgewist.

- Geweld en controle:** Kolonisatie is inherent gewelddadig en gaat gepaard met de fysieke en culturele onderwerping van inheemse en gekoloniseerde volkeren. Wezenlijke kenmerken van kolonisatie zijn het gebruik van militaire middelen, slavernij, uitbuiting, seksueel geweld, de ontvoering en institutionalisering van kinderen, en genocide. Bekende voorbeelden daarvan zijn de trans-Atlantische slavenhandel, de werking van de plantages, het onder dwang weghalen van inheemse kinderen en kinderen van gemengde afkomst, en de gewelddadige onderdrukking van inheems verzet op verschillende continenten. In het geval van de Belgische kolonisatie van de Democratische Republiek Congo (DRC) gebruikten de Belgische kolonisten seksueel geweld als doelbewust wapen om raciale en koloniale dominantie te bewerkstelligen. Seksueel geweld, waaronder verkrachting, ontvoering, gedwongen incest, schade toebrengen aan de voortplantingsorganen van vrouwen en meisjes en openbare aanrandingen, werden ingezet om psychologische terreur te zaaien en trauma's te veroorzaken, gehoorzaamheid af te dwingen en de Congolese bevolking te vernederen en ontmenselijken (Fabricius, 2024). Ook tijdens de ontginning van grondstoffen was er sprake van extreme wreedheid: de gekoloniseerde bevolking werd bedreigd met geweld en zo tot werken gedwongen. Om mannen te dwingen op de rubberplantages te werken, werden hele dorpen platgebrand, vrouwen en meisjes verkracht en werden vrouwen en kinderen ontvoerd (Ndlovu-Gatsheni, 2012; Fabricius, 2024). Wanneer mannen de rubberquota niet haalden, werden hun vrouwen of kinderen verkracht of ze werden verminkt. Afgehakte handen werden zo een symbool van de koloniale terreur (Tricontinental Institute for Social Research, 2024; Fabricius, 2024).
- Uitwissing en assimilatie:** Het doel van kolonisatie is om inheemse culturen en identiteiten uit te wissen. Dat gebeurt door gedwongen assimilatie: de inheemse bevolking wordt dan verplicht om de taal, religie en sociale normen van de kolonisator over te nemen. Zo speelden Europese missionarissen een sleutelrol bij de verspreiding van het christendom, vaak in samenspraak met het koloniale bewind (Said, 1978). Scholen die door missionarissen werden geleid, speelden een hoofdrol in deze culturele uitwissing. Kinderen leerden er de Europese talen en waarden over te nemen, terwijl er weinig ruimte was voor de erkenning van lokale tradities, kenniswijzen of talen (Tuck et al., 2012). Daarnaast werden inheemse kinderen en kinderen van gemengde afkomst met geweld weggehaald bij hun gezinnen en ondergebracht in staatsinstellingen, kerken of bij witte gezinnen. Daar hadden ze te lijden onder vervreemding, geweld, misbruik en soms ook dwangarbeid (Ekin, 2021; Cunneen, 2010; Morais Soares, 2024). Die uitwissing en assimilatie hadden een langdurige psychologische impact op de gekoloniseerde bevolkingsgroepen; zo hadden ze te kampen met geïnternaliseerde gevoelens van minderwaardigheid en vervreemding (Fanon, 1963).
- Exploitatie van grondstoffen:** Eén van de doelen van kolonisatie was het ontginnen van grondstoffen, veelal door middel van dwangarbeid, onder andere op plantages of in mijnen. Zo werd er rijkdom gecreëerd voor de kolonisten, terwijl de inheemse gemeenschappen verarmden. De koloniale economieën leunden zwaar op geracialiseerde en gegenderde arbeidssystemen, waarbij inheemse vrouwen werden uitgebuit door middel van gedwongen dienstbaarheid, landarbeid en seksuele uitbuiting. De erfenis van deze uitbuiting is ook vandaag nog met de kapitalistische economieën verweven. De intersectie van etniciteit, klasse en gender blijft doorslaggevend in de mondiale arbeidsdynamieken die nog steeds afhangen van de onbetaalde en ondergewaardeerde werkzaamheden van vrouwen van kleur in het Globale Zuiden (Federici, 2004).
- Onteigening van land:** De vestiging van nederzettingen en de ontginning van grondstoffen ging gepaard met de onteigening van inheems land. De koloniale machten zagen het land als het hunne en verantwoordden dat door middel van racistische ideologieën waarin inheemse volkeren werden afgeschilderd als 'primitief' of 'inferieur'. In de DRC bijvoorbeeld nam België land in beslag om er rubber en mineralen te winnen en verdreven ze op die manier inheemse volkeren (Tricontinental Institute for Social Research, 2024). Op gelijkaardige wijze eigenden Europese kolonisten in Zuid-Afrika zich grote stukken land toe en dwongen ze segregatiewetten af die de eigendomsrechten van zwarte mensen sterk beperkten (SAHO, 2022). Overal ter wereld blijven inheemse volkeren strijden voor het recht op grondbezit en soevereiniteit, vooral in regio's waar mijnbouw, landbouw en toerisme nog steeds onder buitenlandse controle staan.
- Verdeel en heers:** Verdeeldheid zaaien binnen de gekoloniseerde samenlevingen was een strategie van de koloniale machten. Dat deden ze vaak volgens etnische, tribale of socio-economische lijnen, om het verzet af te zwakken en de controle te behouden. Door aan één groep beperkte privileges en gezag toe te kennen, konden de koloniale machten loyale tussenpersonen aan zich binden die hen hielpen hun dominantie te behouden, en onderdrukten ze tegelijkertijd de eenheid binnen de gekoloniseerde bevolking. Met deze tactiek ondermijnden ze de solidariteit binnen de gekoloniseerde volkeren en wakkerden ze de interne verdeeldheid aan die na de onafhankelijkheid soms escaleerde in langdurige conflicten. Dat was het geval in Rwanda, waar de Belgische koloniale bestuurders Tutsi's bevoordeelden tegenover Hutu's, een maatregel die de etnische spanningen op de spits dreef die de brandstof vormden voor de genocide van 1994 (Braeckman, 2021).

3.2.2. Wat is neokolonialisme?

De term neokolonialisme werd in 1963 bedacht door Kwame Nkrumah, voormalig president van Ghana, en verwijst naar de manier waarop voormalige koloniale machten hun voormalige kolonies indirect in hun greep houden via financiën, cultuur en politiek. Hieronder vallen schulden, cultureel imperialisme en internationale ontwikkelingshulp (Betts, 2012; Aguinaga et al., 2013; Ziai, 2016; Pal et al., 2023; Onyekachi, 2020). Multinationals, internationale financiële instellingen en bestuurlijke instellingen zoals de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds en de Verenigde Naties spelen allemaal een rol in het handhaven van neokoloniale relaties tussen het Globale Noorden en het Globale Zuiden.

Mechanismen die de economische en psychologische afhankelijkheid van de voormalige gekoloniseerde volkeren in stand houden, zorgen ervoor dat koloniale dynamiek blijft bestaan (ook al is er intussen sprake van nominale onafhankelijkheid). In dit onderdeel onderzoeken we manieren waarop die afhankelijkheid gehandhaafd blijft.

Neokolonialisme in de praktijk:

- **Cultuurimperialisme en dominante kennis:** Neokolonialisme komt tot uiting door cultuurimperialisme. Dat betekent dat de culturele normen, talen, kunst en kennissystemen van het Globale Noorden geprivilegieerd worden tegenover die van het Globale Zuiden, wat dikwijls leidt tot de erosie of marginalisering van de lokale culturen en tradities. Veel onderzoekers hebben beschreven hoe de westerse wetenschap en media het Globale Zuiden van oudsher hebben gemodelleerd tot het exotische of inferieure 'andere' ('other') of het 'ondergeschikte' ('subaltern') van de derde wereld (Said, 1978; Kapoor, 2004). Die vooroordelen moeten de westerse dominantie rechtvaardigen en in stand houden. Ze handhaven de stereotypen die samenlevingen uit het Globale Zuiden afschilderen als achtergesteld of onbeschaafd, wat westerse inmenging legitimeert als noodzakelijk voor modernisering en maatschappelijke vooruitgang. Binnen de internationale ontwikkeling, het onderwijs en de internationale media wordt kennis uit het Globale Noorden op een voetstuk geplaatst, terwijl de inheemse kennissystemen en expertise uit het Globale Zuiden opzij worden geschoven. Als gevolg daarvan ervaren voormalig gekoloniseerde volkeren een gevoel van culturele inferioriteit, wat de neokoloniale machtsdynamiek verder versterkt (Pal et al., 2023; Said, 1978).
- **Politieke en militaire acties:** Neokoloniale machten behouden hun invloed door regimes te steunen die economisch en politiek het best bij hen aansluiten, waarbij ze soms hun toevlucht nemen tot rechtstreekse politieke of militaire acties. Die acties kunnen escaleren en tot ernstig geweld leiden. Denk maar aan de rol van België in de foltering en moord op de Congolese leider Patrice Lumumba in 1961 (Chotiner, 2023). Voormalige koloniale machten blijven zich mengen in de politieke aangelegenheden van hun voormalige kolonies, simpelweg om hun eigen belangen veilig te stellen.
- **Economische afhankelijkheid en voorwaardelijke hulp:** Een van de belangrijkste mechanismen van neokolonialisme is de voortdurende economische afhankelijkheid, die verzaagd wordt door onevenwichtige handelsovereenkomsten en door voorwaardelijke hulp die de donorlanden bevoordeelt. Voormalige koloniale machten behouden de controle over de winningsindustrieën van essentiële grondstoffen en voormalige kolonies worden gedwongen om die grondstoffen tegen lage prijzen te exporteren en dure eindproducten uit het Globale Noorden te importeren. Hun kansen om een eigen industrie op te bouwen en de economie te diversifiëren, worden sterk aan banden gelegd. Die structuur is een afspiegeling van de koloniale economische uitbuiting en verhindert ontwikkelingslanden om lokale industrieën en markten op te bouwen. Voormalige koloniale machten gebruiken hun economisch gewicht om winningsindustrieën van grondstoffen te domineren; het gaat dan om mijnbouw, landbouw en energieproductie (Betts, 2012; Aguinaga et al., 2013; Ziai, 2016; Pal et al., 2023; Onyekachi, 2020). Zo bleef de DRC, na de onafhankelijkheid in 1960, voor de ontginning van haar vele natuurlijke rijkdommen afhankelijk van Belgische expertise en buitenlandse bedrijven. Omdat Congo voor zijn mijnbouw en andere industrieën afhankelijk van buitenlandse bedrijven, zijn het de Europese en Amerikaanse mogendheden die blijven profiteren van de natuurlijke rijkdommen van het land (Tricontinental Institute for Social Research, 2024).

Bovendien zijn ontwikkelingsleningen en -hulp vaak gekoppeld aan strikte voorwaarden die eerder in het voordeel zijn van de donorlanden dan van de begunstigden. Typische voorwaarden in ruil voor financiële hulp zijn dat de begunstigde landen een neoliberaal economisch beleid moeten aannemen, inclusief de privatisering van staatsbedrijven, de deregulering van markten en besparingen op overheidsuitgaven. Hoewel deze maatregelen gemotiveerd worden als positief voor de economische stabiliteit, leiden ze net tot grotere ongelijkheid en armoede, en ontwrichten ze openbare dienstverlening zoals onderwijs en gezondheidszorg (Escobar, 2012; Ziai, 2016).

3.2.3. Ontwikkelingshulp en neokolonialisme

Van beschavingsmissies naar ontwikkelingsmissies:

Zoals uit het vorige deel is gebleken, is de geschiedenis van de internationale ontwikkeling doordrongen van de link tussen ontwikkelingshulp en neokolonialisme. Koloniale overheersing heeft de vorm aangenomen van een ontwikkelingsdiscours waarin de hiërarchische relaties behouden blijven. In de 19de eeuw rechtvaardigden de koloniale machten hun heerschappij over uitgestrekte gebieden in Afrika, Azië en Latijns-Amerika onder het mom van 'beschavingsmissies'. Een dergelijke missie werd gezien als een morele plicht om 'achtergestelde' samenlevingen te verheffen en werd vaak ondersteund door de eerste vormen van humanitaire hulp. Die ontwikkelingshulp diende een dubbel doel: het legitimeren van het koloniale bewind en het verlichten van de nadelige gevolgen van de koloniale uitbuiting (Betts, 2020; Ziai, 2016). En dus was de ontwikkelingshulp zowel een blijk van mededogen als een controlemechanisme dat de koloniale machtsstructuren versterkte. Het Belgische ministerie van Ontwikkelings-samenwerking heette tot 1961 immers ... het ministerie van Koloniën (ngo-federatie, 2021).

De periode na de Tweede Wereldoorlog viel samen met het dekolonisatieproces, toen voormalige koloniën onafhankelijk werden. Maar de terugtrekking van de koloniale machten betekende niet dat hun invloed tot een einde kwam. In plaats daarvan ging ODA (official development aid of officiële ontwikkelingshulp) onderdeel uitmaken van een nieuwe vorm van controle, waarbij donorlanden door middel van ontwikkelingshulp economische en politieke invloed uitoefenen over de nieuwe onafhankelijke staten (Ziai, 2016). Hoewel de retoriek verschoof van 'beschaven' naar 'het stimuleren van ontwikkeling', bleef het onderliggende narratief hetzelfde: **gekoloniseerde volkeren, die vroeger werden afgeschilderd als statisch en inferieur, werden nu geacht in staat te zijn om zich te verbeteren, dankzij westerse ontwikkelingsinterventies met een focus op het verminderen van armoede, economische groei en onderwijs**. Door dominantie een nieuwe invulling te geven als belangeloze hulp, blijven westerse normen de verplichte, universele standaarden (Ziai, 2016; Betts, 2012; Aguinaga et al., 2013).

Het discours bekrachtigt een nieuwe klasse van experts en instellingen (bv. Wereldbank, IMF) die technische expertise claimen in het beheren van ontwikkelingshulp. Dat roept herinneringen op aan de koloniale overheden die op 'experten' vertrouwden voor het bestuur van de kolonies (Ziai, 2016). Deze technische experts spreken vaak namens de mensen in het Globale Zuiden in plaats van naar hen te luisteren (Kapoor, 2004). Ze propageren westerse modellen en normen alsof het om universele zaken gaat. Op die manier wissen ze de kennis en ervaring van het Globale Zuiden uit en wordt hun leiderschap om hun eigen toekomst vorm te geven, in de kiem gesmoord.

ODA en eigenbelang:

ODA is niet alleen op de korrel genomen voor de inherente machts hiërarchieën, maar ook omdat er voorrang wordt gegeven aan het economische en politieke eigenbelang van donorlanden, en omdat er westerse bestuursmodellen worden opgelegd die geen rekening houden met de specifieke lokale contexten en behoeften van het Globale Zuiden, wat hun afhankelijkheid van het Noorden bestendigt (Betts, 2012; Aguinaga et al., 2013; Ziai, 2016; Pal et al., 2023; Onyekachi, 2020; Pal et al., 2023).

Vaak beïnvloeden bilaterale hulporganisaties het politieke en economische beleid van de begunstigde landen, en ze geven de voorkeur aan projecten die aansluiten bij hun eigen doelstellingen inzake buitenlands beleid, niet zozeer bij de uiteenlopende behoeften van het Globale Zuiden. Ontwikkelingshulp gaat vaak gepaard met de aankoop van goederen en diensten van het donorland, zodat een groot deel van de financiële hulp via contracten terugkeert naar de donor. Daar hebben de eigen industrieën weliswaar baat bij, maar dit beperkt de autonomie van de begunstigten (Pal et al., 2023; Hickel, 2017). Deze praktijken resulteerden voor Afrika in 2015 in een nettoverlies van 41 miljard dollar: 161 miljard dollar kwam voornamelijk binnen via ODA (leningen en subsidies) en geldtransfers, en 203 miljard dollar vloeide uit Afrika weg, voornamelijk door schulden, multinationals die winsten opstrijken en illegale geldtransfers (Curtis et al, 2017).

Die dynamieken komen sterk naar voren in twee specifieke soorten ODA:

- **Gebonden hulp** vereist dat begunstigde landen goederen en diensten van het donorland aanschaffen. Op die manier gaat de kostprijs van projecten de hoogte in en hebben begunstigten amper de kans om goedkopere of lokaal relevante opties te kiezen. Met andere woorden: de economie van het donorland wordt robuuster, maar de onafhankelijkheid en lokale markten van de begunstigten gaan erop achteruit.
- **Voorwaardelijke hulp** vereist van de begunstigde landen dat ze specifieke politieke, sociale of economische hervormingen doorvoeren die veelal in het voordeel zijn van de donor. Als gevolg van de structurele aanpassingsprogramma's van het IMF en de Wereldbank in de jaren 1980 bijvoorbeeld werd er van landen verwacht dat ze handel liberaliseerden, industrieën privatiseerden en bespaarden op overheidsuitgaven. Dat mondde

uit in meer ongelijkheid en armoede (Ziai, 2016). Zo eiste de Wereldbank dat Mali zijn katoenindustrie zou privatiseren. Die eis stuitte op krachtig lokaal verzet, maar was een voorwaarde voor verdere ontwikkelingshulp (Glennie, 2011). Dergelijke voorwaarden halen de nationale soevereiniteit van landen onderuit en beperken hun vermogen om het eigen beleid in handen te nemen.

Toen overheden zich terugtrokken uit de sociale dienstverlening, in het kader van de structurele aanpassingsprogramma's van de jaren 1980, sprongen middenveldorganisaties in het gat. In die periode zagen we een sterke opkomst van middenveldorganisaties, zowel in het Globale Noorden als in het Globale Zuiden, die vaak onbedoeld neoliberale agenda's promootten doordat ze het feit legitimeerden dat overheden hun verantwoordelijkheid niet langer opnamen. Zij droegen bij aan de overtuiging dat privéorganisaties beter waren geplaatst om basisvoorzieningen te leveren (Manji et al., 2002; INCITE!, 2007).

In die context ontstond een bijkomende machtsdynamiek. Middenveldorganisaties uit het Globale Noorden hadden vaak een vlottere toegang tot donoren, zowel op het vlak van middelen, expertise als invloed. Die discrepantie kwam erop neer dat middenveldorganisaties uit het Globale Noorden invloed konden uitoefenen op de prioriteiten en aanpak van hulpprogramma's, waarbij ze de vragen en autonomie van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden vaak terzijde schoven (Roepstorff et al., 2020).

Tegelijkertijd werden middenveldorganisaties uit het Globale Noorden steeds afhankelijker van financiering door westerse overheden, financiering die samenhang met doelen en voorwaarden om projecten af te stemmen op de strategische belangen van de donorlanden. Als gevolg daarvan **zijn middenveldorganisaties uit het Globale Noorden meer verantwoording verschuldigd aan hun donoren dan aan de gemeenschappen die ze ondersteunen**. Die disbalans leidt ertoe dat programma's niet aan de lokale behoeften voldoen of er zelfs diametraal tegenover staan (Moyo, 2009).

Doordat ze afhankelijk zijn van buitenlandse experts en externe ontwikkelingsmodellen krijgen opgelegd, blijft de lokale capaciteit voor handelingsbekwaamheid en beslissingsbevoegdheid beperkt, wat herinnert aan de koloniale verhoudingen (Tuck et al., 2012). Westerse organisaties stellen zich vaak op als redders van het Globale Zuiden, waarbij ze lokale expertise op een zijspoor zetten en extern ontworpen oplossingen naar voren schuiven (Betts, 2021). Die dynamiek staat ook bekend als het **'witte-redder-complex'**.

ODA wast haar handen in onschuld:

Als antwoord op de aanzwellende kritiek hebben sommige actoren binnen de ODA de taal overgenomen van lokalisering en dekolonisatie en de belofte gedaan om macht en middelen naar lokale actoren te verschuiven. Deze inspanningen blijven meestal oppervlakkig. Dat blijkt onder andere uit de schamele budgetten die middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden ook nu nog ontvangen (Roepstorff et al., 2020; Roche et al., 2020; Le Naëlou et al, 2020).

Hierbij willen we de kanttekening maken dat veel middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden al lang pleiten voor een aangepast beleid om de kernoorzaken van ongelijkheid binnen de ontwikkelingshulp aan te pakken en dat ze kritisch staan tegenover de financieringsmethoden van de ODA. Wij bij Plan International België erkennen dat we niet om de expertise of inspanningen van die organisaties heen kunnen en dat we op dit vlak ook geen leidende rol willen opnemen. In plaats daarvan is het ons doel om hun stemmen meer weerklank te doen vinden en hun beleidswerk te ondersteunen. We gebruiken onze platformen om meer aandacht te vestigen op hun werk en de structurele veranderingen die ze vragen. We erkennen onze historische medeplichtigheid en machtspositie binnen de sector en we plaatsen onszelf in een solidaire en ondersteunende rol.

3.3. Valt dekolonisatie dan wel te definiëren?

3.3.1. Over dekolonisatie:

De dekolonisatie, dat weten we, is een historisch proces: ze kan met andere woorden slechts begrepen worden, haar inzichtelijkheid vinden, doorzichtig voor zichzelf worden, juist voor zover we de historiserende beweging doorzien die haar vorm en inhoud geeft.

- Franz Fanon

Dekolonisatie is een complex en inherent dynamisch proces dat moeilijk in één enkele betekenis valt te vatten. Frantz Fanon was een baanbrekend politiek filosoof. Hij legde met zijn werk de basis voor antikoloniale bewegingen en postkoloniale studies en beschrijft dekolonisatie als een radicaal transformatieproces dat de koloniale orde ontmantelt en herstructureert en dat de gekoloniseerden hun autonomie en menselijkheid teruggeeft. Volgens hem is dekolonisatie inherent gewelddadig omdat het de volledige omverwerping betekent van de koloniale systemen die op geweld en onderdrukking gebouwd zijn. Het doel van dekolonisatie is om de machtsdynamieken tussen de kolonisator en de gekoloniseerde radicaal te veranderen, en zo een nieuwe orde tot stand te brengen waarin de voormalig gekoloniseerden hun soevereiniteit, waardigheid en identiteit opnieuw kunnen opeisen (Fanon, 1963).

Fanon benadrukt dat dekolonisatie niet alleen een politieke of territoriale transitie inhoudt; het gaat om een diepgaande sociale en psychologische bevrijding van de geïnternaliseerde minderwaardigheid die het koloniaal bewind heeft opgelegd, waaronder het terugwinnen van inheemse kennissystemen en talen.⁵ Dit wezenlijke (en allesbehalve figuurlijke) proces vereist dat gekoloniseerde volkeren de ketenen breken van de onderdrukkende systemen die hen zijn opgelegd. Het is een “programma van totale wanorde” dat niet kan worden waargemaakt door onderhandelingen of compromissen, maar door de wil van de gekoloniseerden om hun land, hun cultuur en toekomst opnieuw op te eisen.

Dekolonisatie is geen metafoor voor sociale rechtvaardigheid of verandering, maar een materieel en politiek proces dat expliciet samenhangt met de teruggave van land en soevereiniteit aan inheemse en gekoloniseerde volkeren (Tuck et al., 2012). Volgens dit perspectief zijn symbolische acties zoals het wijzigen van institutionele structuren of curricula onvoldoende wanneer er geen sprake is van het ontmantelen van het neokoloniale machtssystemen en het aanpakken van materiële ongelijkheden, zoals het teruggeven van land.

Dekolonisatie is weliswaar een dynamisch en complex proces, maar mag niet onder dezelfde noemer vallen als bredere inspanningen inzake sociale rechtvaardigheid. Tuck et al. vestigen de aandacht op de “ethiek van onderlinge onvergelykbaarheid”, die stelt dat dekolonisatie verschilt van bewegingen zoals antiracisme, die vaak binnen bestaande koloniale kaders actief zijn.⁶ Dat onderscheid onderstreept de unieke eisen van dekolonisatie die onbespreekbaar zijn en niet kunnen worden teruggebracht tot metaforische of reformistische praktijken.

Een ander belangrijk kenmerk van dekolonisatie is dat de beweging wordt geleid door inheemse en gekoloniseerde volkeren en dat het gaat om een revolutionaire strijd tegen de koloniale machten. Het zijn de inheemse, gekoloniseerde volkeren die de zwaarste last dragen: het zijn zij die hun soevereiniteit opnieuw moeten opeisen en de koloniale systemen moeten ontmantelen die hen onrecht hebben aangedaan. Dus mogen ze in geen enkel proces of geen enkel gesprek aangaande dekolonisatie buitenspel worden gezet.

3.3.2. De paradox van het ‘dekoloniseren van de ontwikkelingshulp’

Het concept van het ‘dekoloniseren van de ontwikkelingshulp’ krijgt de laatste jaren steeds meer navolging. Het terloopse en metaforische gebruik van de term ‘dekolonisatie’ in deze context doet echter afbreuk aan de betekenis ervan en ondermijnt dekolonisatiebewegingen. **Dekolonisatie is een apart project dat de teruggave van inheems land en leven inhoudt. Het concept kan niet gereduceerd worden tot een reeks hervormingen binnen bestaande koloniale structuren. Het dekoloniseren van de ontwikkelingshulp is daarom in strijd met de fundamentele kenmerken van dekolonisatie** (Tuck et al., 2012; Bahdi et al. 2016; Rio, 2024; Appleton, 2019; Shringarpure, 2020; Ngugi, 2020).

ODA is diep geworteld in de koloniale en neokoloniale machtsstructuren en bestendigt vaak de systemen die dekolonisatie net wil openbreken. ODA hangt samen met geopolitieke belangen, met donorlanden die deze hulp inzetten om invloed uit te oefenen op de begunstigde staten, die de toegang tot hulpbronnen willen veiligstellen of politieke agenda's willen promoten die aansluiten bij hun eigen belangen. De manier waarop ODA wordt gestructureerd en gefinancierd versterkt de internationale machtsongelijkheid. Donorlanden blijven de toewijzing en toepassing van middelen controleren en houden op die manier de koloniale relaties van macht en afhankelijkheid in stand.

⁵ Volgens onderzoekers blijven kennis, bestuur en identiteit ook na de formele onafhankelijkheid aangetast door koloniale structuren, wat een focus op dekolonialiteit noodzakelijk maakt (Betts 2012; Ndlovu-Gatsheni, 2019; Mignolo, 2017). Dekolonialiteit probeert zich los te wrikken van de koloniale machtsmatrix die deze systemen vormgeeft (Mignolo, 2017). Anderzijds bekritiseren inheemse onderzoekers en activisten de dekoloniale theorieën omdat ze de dekolonisatiebewegingen beschrijven met oogkleppen op en een tweedeling creëren tussen politieke soevereiniteit en epistemische strijd. Dat onderscheid verhuult de materiële, urgente werkelijkheid van de inheemse volkeren die die epistemologie definiëren. De begrippen ‘kolonialiteit’ en ‘dekolonialiteit’ gaan ook voorbij aan de tot vandaag voortdurende bezetting van verschillende gebieden door kolonisten, onder meer in Latijns-Amerika (Tuck et al., 2012; Temin, 2024).”

⁶ Dat betekent niet dat we deze vraagstukken strikt van elkaar moeten scheiden, omdat we zo het risico lopen de verwevenheid van diverse strijdbewegingen en het potentieel voor solidariteit over het hoofd te zien.

Daarom maakt ODA inherent deel uit van koloniale en neokoloniale structuren en kan deze hulp in feite niet echt worden gedekoloniseerd. **De zogenaamde ‘dekolonisering van de ontwikkelingshulp’ wordt zo een contradictio in terminis: ware dekolonisatie zou immers vereisen dat ODA de controle opgeeft en dat het huidige hulpsysteem wordt afgebroken.**

Wanneer hulporganisaties een poging doen om hun praktijken te ‘dekoloniseren’, blijven ze vaak steken in de ‘reflectiefase’ of vervallen ze in performatieve hervormingen zoals de integratie van lokale perspectieven, het vergroten van de diversiteit onder de medewerkers of het aanpassen van narratieven om ze cultureel gevoeliger te maken. En al lijken die inspanningen vooruitstrevend, ze leiden slechts tot oppervlakkige veranderingen zonder dat er geraakt wordt aan de fundamentele machtsstructuren en de materiële omstandigheden die het neokolonialisme binnen de sector in stand houden. Deze metaforisering dient om schuldgevoelens te verlichten en het status quo in stand te houden. Zo blijven hulporganisaties werkzaam binnen een systeem dat de begunstigde landen uitbuit en controleert.

In dit verband **wordt de paradox van het ‘dekoloniseren van de ontwikkelingshulp’ duidelijk: zolang hulporganisaties deel uitmaken van een neokoloniaal financieringssysteem, kunnen ze geen echte dekolonisatie bewerkstelligen. Het zou een realistischer, maar nog steeds uitdagende optie zijn om witte suprematie op te heffen en de schade van neokolonialisme binnen de sector te verminderen.** Organisaties kunnen structurele veranderingen doorvoeren inzake besluitvormingsprocessen, de verdeling van middelen en hoe de macht van het Globale Noorden wordt ingezet. Voorbeelden van dergelijke verschuivingen zijn: voorrang geven aan agenda’s die landen in het Globale Zuiden bepalen, oprecht advies inwinnen bij partners uit het Globale Zuiden en hen hiervoor vergoeden, de noodzaak van groei en identitaire prioriteiten herdenken, en regeringen en bedrijven uit het Noorden actief en consequent ter verantwoording roepen voor de voortdurende schade en het historisch onrecht, in plaats van zich te richten op liefdadigheid of paternalistische motieven (GADNET, 2022; Comic Relief, 2023; UAF-Africa, 2023). Bovendien moeten organisaties uit het Globale Noorden nadenken over de plek die ze innemen en zich afvragen of ze deze functie als tussenpartij überhaupt moeten blijven bekleden. Misschien kunnen ze hun rol beter opheffen en middelen en invloed rechtstreeks overdragen aan middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden? Bij Plan International België hebben we onderzocht hoe deze hervormingen en praktijken er voor ons zouden uitzien. We beschrijven ze in het laatste deel van deze standpuntnota.

“De paradox van het ‘dekolo-niseren van de ontwikkelings-hulp’ wordt duidelijk: zolang hulporganisaties afhankelijk zijn van een neokoloniaal financierings-systeem, kunnen ze geen echte dekolonisatie bewerkstelligen. Het zou een realistischer, maar nog steeds uitdagende optie zijn om witte suprematie op te heffen en de schade van neokolonialisme binnen de sector te verminderen.”

Daarmee willen we niet beweren dat bepaalde vormen van ontwikkelingshulp de neokoloniale kaders niet kunnen overstijgen. Wederzijdse hulpgroepen⁷ en solidariteitsnetwerken van de diaspora⁸ zijn voorbeelden van ontwikkelingshulp die buiten de conventionele ODA-kaders plaatsvindt. Het gaat vaak om initiatieven gebaseerd op vertrouwen binnen de gemeenschap, gedeelde identiteiten en wederzijdse verplichtingen. Heel anders dus dan de grootschalige hulpstructuren die gebonden zijn aan de donoroverheden. Deze initiatieven kunnen de geopolitieke en top-down mandaten omzeilen die typisch zijn voor ODA en maken een flexibelere, contextspecifieke ondersteuning mogelijk (Spade, 2020; INCITE!, 2007; Phillips, 2013). Vooral diasporagroepen kunnen snel middelen mobiliseren en ze rechtstreeks naar de lokale begunstigten leiden, zonder de bureaucratische beperkingen van de reguliere ontwikkelingshulp.

Hun succes stoelt net op die onafhankelijke positie. Wanneer ze in de bestaande hiërarchieën van de ontwikkelingshulp worden ingepast, riskeren ze hun autonomie als burgerbeweging en de onderlinge aansprakelijkheid te verliezen die hen zo doeltreffend maken. Wederzijdse hulpgroepen of diasporanetwerken inpassen in het ODA-systeem kan diezelfde scheve machtsverhoudingen, door donoren gestuurde agenda’s en identitaire verplichtingen repliceren die de neokoloniale praktijken echoën (Espinosa, 2015; INCITE!, 2007; Spade, 2020). Met andere woorden: het is net door een parallel pad te volgen tegenover de ODA dat die netwerken veel van de typische problemen binnen de grootschalige ontwikkelingshulp kunnen overstijgen. Het solidariteitsmodel dat zij aanhangen, is eerder gebaseerd op gedeelde macht dan op externe controle. Wanneer middenveldorganisaties uit het Globale Noorden met dergelijke initiatieven willen samenwerken of ze willen opschalen, moeten ze zorgvuldig afwegen hoe de plek die ze innemen die parallelle systemen kan verstoren.

⁷ Wederzijdse hulp betekent dat een groep mensen collectief de coördinatie opneemt om aan elkaars behoeften te voldoen.

⁸ Diaspora-organisaties worden bestuurd door leden van de diaspora en/of de meerderheid van de leden komt uit de diaspora.

Wat heeft **feminisme** hiermee te maken?

De strijd tegen het patriarchaat en tegen racisme moet substantieel zijn. Ze kunnen niet los van elkaar worden gezien.

- Kimberlé Crenshaw

De intersectie van racisme, patriarchaat en neokolonialisme in de internationale ontwikkelingshulp is diep geworteld in de wereldwijde systemen van overheersing en uitbuiting die hun oorsprong vinden in het koloniale verleden. Vanuit een dekoloniaal feministisch perspectief hebben deze dynamieken een onevenredig grote impact op vrouwen en meisjes van kleur. Ze versterken immers de patriarchale, geracialiseerde en kapitalistische machtsstructuren (Kapoor, 2004; Wilson, 2015; Vergès, 2019).

Wit feminisme binnen de ontwikkelingshulp ter discussie stellen

Vrouwen en meisjes uit het Globale Zuiden worden vaak afgeschilderd als slachtoffers die gered moeten worden. Dat narratief is sterk verbonden met witte feministische benaderingen die de intersectie van etniciteit, klasse en gender niet onderkennen (Mohanty, 2003; COFEM, 2021). Binnen die benaderingen staan de westerse idealen van gendergelijkheid en empowerment centraal, wat niet altijd overeenkomt met de culturele realiteit of prioriteiten van vrouwen en meisjes uit het Globale Zuiden. Zo leggen veel ontwikkelingshulpprogramma's de nadruk op economische empowerment als dé oplossing voor genderongelijkheid. Ze vertrekken van een neoliberaal kader waarin individuele successen meer aandacht krijgen dan systemische veranderingen. Programma's zoals microleningen of beroepsopleidingen brengen empowerment terug tot meetbare economische resultaten en gaan voorbij aan structurele problemen zoals de onteigening van land, uitbuitende arbeidspraktijken en geïnstitutionaliseerde genderdiscriminatie (Wilson, 2015; Lang et al., 2013).

Wit feminisme ten dienste van (neo)kolonialisme

Een punt van kritiek op de ontwikkelingshulp dat vaak terugkomt, is hoe het feministische discours werd ingezet om de koloniale en neoliberale agenda's te schragen. Historisch gezien werd 'beschavingsfeminisme' gebruikt om gendergelijkheid af te stemmen op de koloniale doelstellingen. Zo beschouwde het Franse koloniale feminisme in de Maghreb de bevrijding van Maghrebijnse vrouwen als deel van hun koloniale missie. Die retoriek werd gebruikt om militaire interventies te rechtvaardigen en de systemische onderdrukking te bestendigen. De 'bevrijde' Maghrebijnse vrouwen werden onder het Franse bewind tot symbolen van vooruitgang uitgeroepen, terwijl hun autonomie en bredere strijd tegen de koloniale overheersing werden uitgewist (Taraud, 2008; Vergès, 2020). Dat patroon bestaat ook vandaag nog. Binnen hedendaagse ontwikkelingspraktijken wordt feministische retoriek vaak ingezet om acties rond de 'bevrijding' van vrouwen en meisjes uit het Globale Zuiden te verantwoorden. Anderzijds is er geen oog voor de verwevenheid van racisme, neokolonialisme en kapitalisme met genderonderdrukking.

In de hedendaagse ontwikkelingshulp zet het neoliberale feminisme deze trend voort. Binnen het neoliberale feminisme wordt empowerment een commercieel gegeven en worden vrouwen neergezet als noest werkende, onderdrukte individuen die verantwoordelijk zijn voor economische groei. Vooral in het Globale Zuiden belanden vrouwen, onder het mom van empowerment, vaak in uitbuitende arbeidspraktijken of de informele economie. Structurele aanpassingsprogramma's en de afbraak van de sociale zekerheid hebben de last van onbetaalde zorg voor vrouwen verzaard en hun economische onzekerheid doen toenemen (Lang et al., 2013; Vergès, 2021). Internationale kapitalistische systemen zijn afhankelijk van geracialiseerde arbeid en dus blijft deze ongelijkheid bestaan. De lichamen van vrouwen zijn het terrein waar de uitbuiting plaatsvindt, hun collectieve stemmen worden het zwijgen opgelegd (Wilson, 2015). Ondanks deze lastige realiteit worden in hulpprogramma's die economische zelfredzaamheid bevorderen, herhaaldelijk neoliberale kaders gebruikt. De focus ligt dan op een hogere arbeidsparticipatie van vrouwen, zonder de minste aandacht voor deze bredere onderdrukkende context (Wilson, 2015; Reyes, 2021; Mohanty, 2003).

Het marginaliseren van feministische bewegingen uit het Globale Zuiden

In dit te enge denkkader worden feministische burgerbewegingen uit het Globale Zuiden volledig genegeerd. Zij gaan zowel de strijd aan met lokale symptomen van het patriarchaat, als met de systemische ongelijkheid die in stand wordt gehouden door witte suprematie, neokolonialisme en neoliberalisme. Deze feministische bewegingen hanteren vaak een intersectionele benadering en richten zich, naast gendergelijkheid, op kwesties zoals milieurechtvaardigheid, landrechten en economische soevereiniteit (Lang et al., 2013).

Wit en neoliberaal feminisme versterkt bovendien de paternalistische overtuiging dat vrouwen in het Globale Zuiden passieve begunstigden zijn van de ontwikkelingshulp, geen actoren van verandering. Tijdens het ontwerp en de implementatie van programma's is er dikwijls geen plaats voor hun stemmen en expertise, zodat de hiërarchieën die deze programma's zagezegd afbreken, gewoon blijven bestaan (Roche et al., 2021; Vergès, 2020).

Het belang van een dekoloniale en intersectionele feministische bril

Om antiracisme, lokalisering en dekolonisatie binnen de ontwikkelingssamenwerking aan te pakken, is een dekoloniale feministische en intersectionele feministische bril essentieel. Op die manier kunnen we de met elkaar verstrengelde structuren van racisme, patriarchaat en neokolonialisme in vraag stellen. Bovendien breken we zo een lans voor systemische verandering, geleid door en met een verantwoordingsplicht tegenover de meisjes en vrouwen uit de gemeenschappen die deze onrechtvaardigheid het hardst voelen. Dat betekent dat de daadkracht (afgeleid van het Engelse agency) en het leiderschap van vrouwen uit het Globale Zuiden centraal moeten staan en dat de universele westerse feministische idealen plaats moeten maken voor contextspecifieke strategieën die vertrekken van de eigen leefwereld (Mohanty, 2003).

3.4. Lokalisering van de ontwikkelingshulp

De term 'lokalisering' verwijst naar het proces waarbij de macht en besluitvorming binnen de humanitaire en ontwikkelingshulp verschuift van actoren in het Globale Noorden naar gemeenschappen en organisaties in het Globale Zuiden, zoals nationale en burgerbewegingen, middenveldorganisaties en overheden. Lokalisering probeert tegemoet te komen aan de jarenlange kritieken op het traditionele top-down hulpmodel, waarin de besluitvorming maar al te vaak gedomineerd werd door internationale actoren, meestal uit het Globale Noorden.

De Verklaring van Parijs over de doeltreffendheid van ontwikkelingshulp (Paris Declaration on Aid Effectiveness) van 2005 was een belangrijke mijlpaal in het lokaliseringdiscours. De verklaring benadrukt de nood aan 'lokaal' eigenaarschap, het aanpassen van de steun van donoren aan 'lokale' prioriteiten, en wederzijdse aansprakelijkheid. Ze heeft als doel om de ontwikkelingshulp doeltreffender te maken, door de touwtjes in handen te geven van de begunstigde landen en de steun af te stemmen op nationale ontwikkelingsstrategieën. Zo wordt de basis gelegd voor een meer gelokaliseerde aanpak (Roepstorff, 2019).

Het concept van lokalisering kreeg binnen de ontwikkelingshulp nog meer weerklank tijdens de Wereldtop over humanitaire hulp (World Humanitarian Summit) van 2016, waarop de Grand Bargain werd gelanceerd. Tijdens die top werden belangrijke verbintenissen uitgesproken voor meer lokalisering, met als doel om minstens 25% van de directe humanitaire financiering toe te wijzen aan 'lokale' en 'nationale' hulpverleners. Dit als reactie op de kritiek dat de internationale ontwikkelingshulp weliswaar de beste bedoelingen heeft, maar aangestuurd wordt door externe actoren die weinig inzicht hebben in de context waarbinnen ze actief zijn. De lokaliseringsagenda die het resultaat was van de Grand Bargain werd gezien als een eerste stap om deze disbalans recht te trekken, via de empowerment van actoren en organisaties uit het Globale Zuiden.

Als onderdeel van de *Grand Bargain* verbonden grote internationale donoren en organisaties zich ertoe om lokalisering aan te moedigen, door de directe financiering aan actoren uit het Globale Zuiden op te drijven en hun capaciteiten te versterken. Ook Plan International sprak vergelijkbare verbintenissen uit in haar standpuntnota over lokalisering. Toch werd er nog maar weinig vooruitgang geboekt. Voor veel organisaties uit het Globale Zuiden blijft het een lastige opgave om toegang te krijgen tot aanzienlijke financiële middelen zonder internationale tussenpartijen. In 2022 ging slechts 1,2% van de directe financiering naar middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden (Development Initiatives, 2023).

Er zijn meerdere definities van lokalisering, maar ze bevatten allemaal een of meer van de volgende elementen:

- Het doel van **lokalisering is om macht, autoriteit en leiderschap** van 'internationale' organisaties over te dragen aan 'lokale' actoren. Dit omvat besluitvorming inzake het ontwerp en de implementatie van programma's en de toewijzing van middelen. De traditionele machtsongelijkheid, waarbij 'internationale actoren' de ontwikkelingshulp domineren, wordt in vraag gesteld. Lokalisering bevordert partnerschappen tussen 'internationale' en 'lokale' actoren die vertrekken vanuit wederzijds respect en gelijkheid. Dat betekent dat 'internationale actoren' niet simpelweg taken moeten delegeren aan 'lokale' partners, maar dat ze die partners moeten betrekken bij de strategische besluitvorming en ervoor moeten zorgen dat de 'lokale' kennis en expertise gewaardeerd worden.
- Lokalisering draait om het **'opbouwen' van de capaciteit van 'lokale' actoren zodat ze humanitaire acties en ontwikkelingsprogramma's in goede banen kunnen leiden**. Om hulpinitiatieven te kunnen managen en leiden, moeten die actoren over middelen, vaardigheden en steun kunnen beschikken. De achterliggende gedachte is dat 'lokale' organisaties meer vertrouwd zijn met de culturele, politieke en sociale context, zodat ze acties zullen ondernemen die betaalbaarder, relevanter en duurzamer zijn.
- Een van de pijlers van lokalisering is ervoor zorgen dat **'lokale' organisaties meer directe financiering krijgen** van donoren. Van oudsher fungeren 'internationale' organisaties als tussenpartijen, wat betekent dat slechts een klein percentage van de middelen terechtkomt bij middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden. Lokalisering streeft ernaar die dynamiek te wijzigen en de middelen rechtstreeks naar de betrokken gemeenschappen en burgerbewegingen te laten stromen.
- Lokalisering behelst bovendien **een grotere aansprakelijkheid tegenover de gemeenschappen die we ondersteunen**. De kans is groot dat 'lokale' actoren sneller ter verantwoording worden geroepen door hun eigen gemeenschappen, omdat ze in nauwer contact staan met de mensen zelf. Dat kan bijdragen aan meer transparantie van en vertrouwen in de ontwikkelingshulp.
- Lokalisering heeft als doel om gemeenschappen **minder afhankelijk te maken** van internationale hulp, door hun zelfredzaamheid en veerkracht te verbeteren.

Op het niveau van de federatie definieert Plan International lokalisering als "het hertekenen van de machtsverhoudingen zodat we succes kunnen definiëren volgens het niveau van de daadwerkelijke impact. Dit vergt een gelijke en actieve inbreng van lokale actoren aan processen zoals storytelling, het ontwerpen en implementeren van programma's, maar ook subsidieaanvragen en zelfs bestuur" (Plan International, 2024).

SOMALIË: Een man en een vrouw, omringd door hun kinderen, staan met lege borden in hun handen voor een tent.

© Plan International

4. Kritische reflecties en standpunten inzake antiracisme, lokalisering en het dekoloniseren van ontwikkelingshulp

Binnen de ontwikkelingshulp worden ‘dekolonisatie’, ‘antiracisme’ en ‘lokalisering’ vurig gepredikt, maar zelden op transformatieve wijze waargemaakt. Donoren, agentschappen, instellingen en INGO's uit het Globale Noorden, waaronder ook Plan International België, blijven medeplichtig: hoewel we pleiten voor progressieve hervormingen, hebben we nog steeds de agenda's, de geldstromen en besluitvormingsprocessen in handen. Onze machtspositie houdt hiërarchieën uit de koloniale tijd in stand. De enige veranderingen die doorgevoerd worden, zijn oppervlakkig en beschermen het status quo.

In dit deel werpen we een kritische blik op enkele diepgaande problemen die zich voordoen in de manier waarop de internationale ontwikkelingshulp dekolonisatie, lokalisering en antiracisme heeft benaderd. We analyseren hoe kolonialisme en witte suprematie blijven bestaan, hoe de koloniale wortels van de ODA de huidige praktijken vormgeven en waarom versnipperde hervormingen niet volstaan om de macht ten gronde te herverdelen. We bekijken ook hoe concepten zoals ‘dekolonisatie’ soms tot holle modewoorden worden herleid en hoe de noodzaak voor structurele veranderingen omzeild wordt. Op basis van de analyse van deze onderling samenhangende kwesties – de voortdurende koloniale erfenis, de door donoren aangestuurde kaders, de tweedeling tussen lokaal en internationaal en de toe-eigening van feministische en antiracistische taal – roepen we op tot een fundamentele verschuiving. In dit deel van de nota zien we hoe we leiderschap uit het Globale Zuiden echt centraal moeten plaatsen en hoe we een radicale, dekoloniale en feministische aanpak moeten hanteren om de verstrengelde systemen van onderdrukking, namelijk witte suprematie, kolonialisme en patriërchaat, te slopen.

Wij bij Plan International België erkennen dat we niet om de expertise of inspanningen van onderzoekers en organisaties uit het Globale Zuiden heen kunnen en dat we op dit vlak ook geen leidende rol willen opnemen. In plaats daarvan is het ons doel om hun stemmen meer weerklank te doen vinden en hun beleidswerk te ondersteunen. We gebruiken onze platformen om meer aandacht te vestigen op hun werk en de structurele veranderingen die ze vragen. We erkennen onze historische medeplichtigheid en machtspositie binnen de sector en we plaatsen onszelf in een solidaire en ondersteunende rol.

Tijdens onze kritische reflecties en bij de standpunten die we innemen, botsen we op talrijke paradoxen. Soms is onze motivatie voor interne verandering en voor het aanmoedigen van externe transformaties in tegenspraak met de pragmatische en materiële keuzes die we maken. De paradox die het meest in het oog springt, is ons besluit om financiering te zoeken in het internationale systeem, de sector die we net op de korrel nemen. We gaan niet in op het risico dat die paradoxen de interne verandering kunnen blokkeren of tegen ons gebruikt kunnen worden. In plaats daarvan hebben we beslist om ze luid en duidelijk te benoemen. Ten eerste omdat we verantwoording moeten afleggen aan meisjes, onze belangrijkste doelgroep, en aan hun gemeenschappen. Onze fondsenwervingsstrategie is ontworpen om de programmatie en het beïnvloeden van gendertransformatieve verandering veilig te stellen. Wij menen dat we impact kunnen blijven realiseren voor meisjes en hun gemeenschappen en ons tegelijkertijd kunnen inzetten voor het verzachten van de schade als gevolg van kolonialisme en witte suprematie, zowel in ons eigen werk als over de hele sector heen. Ten tweede zijn we ervan overtuigd dat we niet alleen staan in onze kritiek. Onder de verschillende stakeholders van het ODA-systeem, waaronder overheden en agentschappen, bevinden zich talrijke aanhangers van transformatieve, radicale veranderingen op het pad naar antiracisme, lokalisering en dekolonisatie. Met deze standpuntnota reiken we al die bondgenoten de hand om samen de impact van neokolonialisme te verkleinen en om racisme en witte suprematie binnen de ontwikkelingshulp aan te pakken. Ten derde biedt het benoemen van die tegenstellingen kansen op verandering: in de taal die we gebruiken in ons beleidswerk, in de posities die we innemen, in de manier waarop we aan programmatie en beïnvloeding doen.

Ons collectieve doel bestaat er niet in om mensen voor schut te zetten, maar om de verschillende perspectieven en machtsposities te erkennen. De spanningen erkennen waarmee we elke dag te maken krijgen, is geen aanval op ons werk of dat van onze collega's, maar een oproep tot transparante en moedige gesprekken, en tot collectieve actie.

4.1. Kolonisatie behoort niet tot het verleden

Kolonisatie wordt vaak gezien als een historisch verschijnsel dat door de golf van dekolonisatiebewegingen in het midden van de 20ste eeuw aan zijn einde kwam. Toch bestaat het ook vandaag nog, in verschillende vormen. Er zijn nog altijd gebieden die niet volledig onafhankelijk zijn en onder de bestuurlijke controle staan van andere naties. Volgens de Verenigde Naties zijn er [17 gebieden zonder zelfbestuur](#) waar het dekolonisatieproces nog niet rond is. Bovendien zijn er nog altijd inheemse bevolkingsgroepen, waaronder de Palestijnen, die nederzettingenkolonialisme en bezetting in hun huidige vorm bestrijden (OHCHR, 2022; ICJ, 2024). Die gemeenschappen worden geconfronteerd met de onteigening van land, culturele erosie, politieke marginalisatie en de gewelddadige onderdrukking van verzetsbewegingen. Het huidige beleid ondermijnt de inheemse soevereiniteit, doet aan grondstoffenwinning zonder een eerlijke vergoeding en legt extern bestuur op. Koloniale praktijken behoren dus zeker niet tot het verleden. De erkenning van kolonisatie als een hedendaags probleem is essentieel om de hiermee samenhangende systemische ongelijkheid en onrechtvaardigheid aan te pakken.

Standpunt van Plan International België

Plan International België betwist de overtuiging dat kolonisatie tot het verleden behoort. We erkennen dat kolonisatie en de gevolgen ervan ook vandaag nog doorwerken en gemeenschappen overal ter wereld treffen. We zijn solidair met alle bevolkingsgroepen die ook nu nog te maken krijgen met de realiteit van kolonisatie en streven ernaar om inspanningen te steunen die dat aanhoudende onrecht erkennen en tegengaan. We bevestigen dus dat we bereid zijn om actie te ondernemen en hen zo te steunen.

GAZA: Twee mensen zitten op een zanderige dijk, met hun rug naar de camera, en kijken uit over een stadsgezicht met zwaar beschadigde en verwoeste gebouwen onder een bewolkte hemel.

© Fatima Hassouna

4.2. Door de belangen van het Globale Noorden voorop te zetten, zet ODA kolonialisme verder

ODA is geworteld in koloniale ideologieën. In plaats van openlijke controle is er nu sprake van heimelijke interventies die geframed worden als hulp om de levensomstandigheden in het Globale Zuiden te verbeteren. Ook al is de terminologie gewijzigd, de hiërarchische verhoudingen blijven bestaan en houden de koloniale machtsstructuren feitelijk in stand (Ziai, 2016). In het ontwikkelingsdiscours worden de westerse economische, politieke en culturele normen doorgaans opgelegd als universele idealen. Dat roept herinneringen op aan koloniale praktijken en gaat voorbij aan de diverse behoeften, culturen en systemen van landen in het Globale Zuiden.

Dankzij die benadering krijgt een nieuwe klasse van westerse experts en internationale instellingen (zoals de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds) de macht om de ontwikkeling van het Globale Zuiden te 'managen'. Deze entiteiten bepalen het beleid en de ontwikkelingsagenda's zonder de lokale contexten voldoende in acht te nemen of zonder betekenisvolle interactie met lokale stakeholders, zodat ze de economische afhankelijkheid in stand houden en de ongelijkheden verder aanscherpen (Escobar, 2012; Ziai, 2016). De overgang van de koloniale 'beschavingsmissies' naar ontwikkelingshulp is pure retoriek. De fundamentele machtsverhoudingen blijven immers intact: het Globale Noorden blijft controle uitoefenen over de economische en politieke koers van landen in het Globale Zuiden.

Over het algemeen dient de ontwikkelingshulp de belangen van de donorlanden méér dan die van de begunstigden (Pal et al., 2023; Onyekachi, 2020; Pal et al., 2023; Moyo, 2009; Kapoor, 2004). Een aanzienlijk deel van de ontwikkelingshulp is gekoppeld aan de aankoop van goederen en diensten van de donorlanden. In plaats van over hulp kunnen we dan spreken over steun voor de industrieën en markten van die donorlanden. Hulppakketten zijn veelal gebonden aan voorwaarden die de begunstigde landen dwingen om neoliberal beleid in te voeren, wat een negatief effect heeft op de lokale economieën en de sociale welvaart. Die praktijken bekrachtigen de internationale machtsongelijkheid en de economische afhankelijkheid, en onderschrijven het idee dat het Globale Zuiden blijvend hulp nodig heeft van het Noorden. Dat ondermijnt de zelfbeschikking van de begunstigde landen en belemmert de ontwikkeling van lokale industrieën en capaciteiten.

Ondanks tientallen jaren van ontwikkelingsinterventies blijven armoede en ongelijkheid wereldwijd bestaan. Dit blijvende falen wordt toegeschreven aan ontwikkelingsmodellen die voorrang geven aan de economische groei en de belangen van de donoren, in plaats van de structurele oorzaken van de wereldwijde ongelijkheid aan te pakken, die dikwijls hun oorsprong vinden in kolonialisme. Ontwikkelingshulp is dus inherent zelfzuchtig, stelt de eigen belangen voorop en bestendigt zo de problemen die z gezegd worden opgelost.

Standpunt van Plan International België

Plan International België erkent dat de huidige modellen van internationale ontwikkelingshulp de koloniale ideologieën bestendigen en de machtsongelijkheid wereldwijd versterken. We erkennen dat ontwikkelingshulp (over het algemeen) in de eerste plaats de belangen dient van de donorlanden, wat ten koste gaat van de autonomie van de begunstigde naties en hun pad naar zelfbestuur.

4.3. Waarom het hervormen van INGO's niet volstaat om structurele problemen binnen de ODA op te lossen

ODA wordt voornamelijk gecontroleerd door donorlanden, doorgaans leden van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Overheden wijzen middelen toe op basis van de prioriteiten van hun buitenlands beleid en op basis van hun verbintenissen om armoede te bestrijden en duurzame ontwikkeling te ondersteunen. ODA wordt verdeeld via bilaterale hulpprogramma's (rechtstreekse transfers van donorlanden naar begunstigde overheden) of via multilaterale organisaties zoals de Verenigde Naties en de Wereldbank, die groot-schalige ontwikkelingsinitiatieven beheren. Daarnaast spelen donorlanden middelen door naar middenveldorganisaties uit het Globale Noorden, waaronder INGO's, die ter plaatse projecten uitvoeren, meestal met partners uit het Zuiden.

Ondanks hun rol binnen de ontwikkelingshulp krijgen middenveldorganisaties slechts een klein deel van de volledige koek van het ODA-budget. Wereldwijd gaat het om 3% (Development Initiatives, 2016). De meeste INGO's zijn afhankelijk van ODA als hun voornaamste financieringsbron. Die afhankelijkheid betekent dat ontwikkelingshulp doorgaans gelinkt is aan specifieke voorwaarden en prioriteiten die door de donoroverheden zijn vastgesteld. Tegelijkertijd ondervinden INGO's zware druk en liggen ze onder een vergrootglas om inspanningen te doen inzake dekolonisatie en lokalisering. Die verwachting laat het feit buiten beschouwing dat INGO's binnen een door donoren gestuurd kader handelen dat hen ernstig beperkt om radicale veranderingen door te voeren. Donorlanden controleren het leeuwendeel van de ODA-financiering en bepalen de agenda's die INGO's moeten volgen om zich van de nodige middelen te verzekeren. Uiteraard kunnen INGO's zich niet onttrekken aan hun verantwoordelijkheid in het bestendigen van neokolonialisme en witte suprematie, of de privileges en machtspositie ontkennen waarover ze binnen de ODA beschikken, maar dat belet niet dat ze op aanzienlijke structurele beperkingen stuiten.

Plan International België is een in Europa gevestigde INGO en een nationale organisatie binnen een bredere internationale federatie, wat voor extra obstakels zorgt. Onze invloed op overkoepelend beleid en financieringsbeslissingen wordt beperkt door de prioriteiten van de bredere federatie. Die structuur kan onze mogelijkheden beperken om aan te dringen op belangrijke systemische veranderingen. Veelal zijn we dan ook verplicht om ons achter de richtlijnen van de federatie te scharen. Daarnaast voelen we de druk van politieke actoren en bewegingen die het bestaan, het doel en de relevantie van de ontwikkelingshulp op de korrel nemen en in vraag stellen. Ondanks dat alles erkennen we dat we machtiger zijn dan veel andere organisaties in het Globale Noorden en Zuiden en beseffen we dat we de verantwoordelijkheid hebben om die positie constructief in te zetten. Zo kan onze structuur ook enorme kansen bieden om verandering teweeg te brengen door gerichte acties en belangenbehartiging op internationaal niveau.

Standpunt van Plan International België

Plan International België erkent dat het huidige ODA-systeem de koloniale ideologieën inherent in stand houdt en de internationale scheve machtsverhoudingen bestendigt.

We erkennen de beperkingen verbonden aan het werken binnen het door donoren aangestuurde ODA-systeem, waar we gebonden zijn aan geopolitieke prioriteiten.

We zijn vastbesloten om onze machtspositie te gebruiken om een lans te breken voor veranderingen binnen de donorkaders en om aan te dringen op flexibelere financieringsmodellen.

We erkennen het spanningsveld tussen de afhankelijkheid van ODA enerzijds en het bekritisieren van de structuren die de sector vormgeven anderzijds. We vragen en aanvaarden middelen die essentiële programma's in stand houden, maar geven tegelijkertijd toe dat diezelfde middelen deel uitmaken van een systeem dat de koloniale machtsdynamieken handhaaft. Dankzij onze positie kunnen we aan belangenbehartiging doen van binnenuit en dus aandringen op een grondige hervorming van de zwakke besluitvormingsstructuren.

We erkennen dat we als een in Europa gevestigde INGO met overwegend westerse medewerkers over aanzienlijke macht beschikken, waarmee we deel uitmaken van de structurele uitdagingen binnen de ontwikkelingshulp. We streven ernaar een bijdrage te leveren. Zo willen we de zelfzuchtige aard van de ontwikkelingshulp in vraag stellen en positieve, transformatieve veranderingen stimuleren in onze eigen nationale organisatie, binnen de Plan International-federatie en binnen de ontwikkelingshulp in het algemeen.

We zetten ons actief in om witte suprematie binnen onze eigen organisatie te ontmantelen.

4.4. 'Dekolonisatie' als modewoord beschermt het status quo

Binnen de ontwikkelingshulp is 'dekolonisatie' een hol modewoord geworden dat westerse organisaties vaak in de mond nemen als blijk van hun progressieve karakter. De oorsprong van de term ligt bij de radicale eis om koloniale systemen af te breken en land terug te geven aan inheemse en gekoloniseerde volkeren. Nu is de betekenis afgezwakt en aangepast zodat er makkelijker verteerbare doelen worden opgeroepen, zoals het verbeteren van inclusie en diversiteit. Nu dekolonisatie is teruggebracht tot een symbolisch concept of verstrengeld raakt met andere bewegingen voor sociale rechtvaardigheid, worden de concrete resultaten die dekolonisatie vereist, miskend (Tuck et al., 2012; Shringarpure, 2020; Ngugi, 2020; Bahdi et al. 2016; Rio, 2024; Appleton, 2019).

Dit oppervlakkige gebruik van de term laat westerse hulporganisaties en -instellingen, waaronder ook Plan International België, toe om relevant te blijven zonder wezenlijke veranderingen door te voeren. Westerse instellingen richten zich eerder op het beperken van de meest zichtbare elementen van witte suprematie, in plaats van de diepgaande koloniale erfenis aan te pakken die ten grondslag ligt aan de internationale ontwikkelingshulp. Die aanpak mondt uit in symbolische acties, zodat hulporganisaties progressieve taal kunnen aannemen en performatieve acties ondernemen terwijl de structurele ongelijkheid onaangeroerd blijft.

Doordat de focus eerder ligt op inclusie dan op de herverdeling van macht en middelen houdt deze performatieve aanpak het status quo in stand. Het Globale Noorden bepaalt nog steeds de socio-economische en politieke normen van het Globale Zuiden en zet lokale organisaties en gemeenschappen zo buitenspel (Khan, 2021; Pailey, 2019). Zelfs wanneer instellingen uit het Noorden beweren dat ze 'de ontwikkelingshulp dekoloniseren' door het Globale Zuiden sterker te betrekken of door gedeelde besluitvorming, blijven al die inspanningen gebonden aan neokoloniale hulpstructuren. Dergelijke initiatieven zijn daarom meer gericht op het verminderen van de zichtbare aspecten van witte suprematie, dan dat ze de radicale eisen van dekolonisatie oppakken.

Nog belangrijker is dat de huidige hulpstructuren strijdig zijn met de grondbeginselen van dekolonisatie. Binnen de ontwikkelingshulp worden neokoloniale structuren bestendigd en vaak versterkt doordat de begunstigde landen externe waarden, denkkaders en prioriteiten krijgen opgelegd, terwijl de hulp uiteindelijk vooral de belangen van de donorlanden dient. Hervormingen van dit neokoloniale systeem, zoals meer betrokkenheid van het Globale Zuiden of gedeelde besluitvorming, staan niet gelijk aan de dekolonisatie van het hulpsysteem. Dekolonisatie zou een volledige make-over van het hulpsysteem vereisen, waaronder het kwijtschelden van schulden, fiscale rechtvaardigheid, en de garantie dat middelen worden losgekoppeld van geopolitieke belangen en voorwaarden, en dat de controle en soevereiniteit opnieuw in handen komen van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden, zonder dat er sprake is van externe invloeden.

Standpunt van Plan International België

Plan International België erkent dat de term 'dekolonisatie' binnen de ontwikkelingshulp steeds meer als modewoord wordt ingezet. We zijn sterk gekant tegen het oppervlakkige gebruik van de term en we erkennen dat dekolonisatie te maken heeft met het ontmantelen van diepgaande koloniale machtsstructuren en het teruggeven van land en middelen aan inheemse en gekoloniseerde volkeren.

We begrijpen dat dekolonisatie, antiracisme en feminisme met elkaar samenhangen, maar toch verschillende strijdtönen zijn. Elke strijd vraagt om een specifieke aanpak en aandacht voor unieke vormen van macht en onderdrukking.

We erkennen dat onze kennis over dekolonisatie beperkt is en dat we moeten blijven bijleren. We erkennen dat we moeten luisteren naar wat onderzoekers, activisten en organisaties uit het Globale Zuiden ons vertellen over dekolonisatie, zodat we van hen kunnen leren. Tot slot willen we vooral onze erkentelijkheid uitspreken voor het leiderschap van mensen van kleur die deze essentiële gesprekken vormgeven.

4.5. “Waar is dat precies, ‘het lokale’?” Internationaal versus lokaal: zo simpel is het niet

Het concept van ‘het lokale’ wordt in het ontwikkelingsdiscours vaak teruggebracht tot de tegenpool van het ‘internationale’. De complexe realiteiten van het Globale Zuiden worden als eenvoudig en eendimensionaal voorgesteld, wat de problematische dynamieken versterkt.

Een belangrijke tekortkoming van dit binaire discours is het feit dat het beeld van ‘het lokale’ sterk gereduceerd wordt. Middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden zijn nochtans verre van homogeen: ze variëren van kleine gemeenschapsgroepen tot ngo’s voor nationale belangenbehartiging, regionale coalities en internationaal erkende bewegingen (Barbelet, 2018; Roepstorff, 2019). Door te impliceren dat ‘het lokale’ een unieke categorie is, verhullen donoren en middenveldorganisaties uit het Globale Noorden de diversiteit aan belangen, capaciteiten en invloedsferen van dergelijke organisaties (Roche et al., 2020; Barbelet, 2018).

De tweedeling tussen internationaal en lokaal leidt ook tot uitsluitingspraktijken, wanneer ‘lokale’ actoren die niet aan de binaire verwachtingen van internationale donoren voldoen, gemarginaliseerd worden. De vraag “wie het lokale vertegenwoordigt” is hier essentieel. Niet alle middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden hebben immers dezelfde macht of mogelijkheid om de agenda van de ontwikkelingshulp te beïnvloeden. Internationale organisaties kunnen selectief in zee gaan met bepaalde middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden die dezelfde prioriteiten nastreven, waardoor ze gemarginaliseerde of burgerbewegingen links laten liggen en de bestaande ongelijkheden binnen een specifieke context in het Globale Zuiden mee in stand houden.

Dat enge perspectief is te kort door de bocht en houdt geen rekening met de onderlinge relaties en machtsdynamieken die bestaan binnen gemeenschappen en tussen ‘lokale’ en ‘internationale’ actoren. Het versterkt het idee dat ontwikkeling in één richting vloeit: van het ‘ontwikkelde’ Noorden naar het ‘onderontwikkelde’ Zuiden. Bovendien worden bestaande hiërarchieën zo uitvergroot en krijgt het Globale Zuiden uiteindelijk normen uit het Noorden opgelegd die voorbijgaan aan de diversiteit van hun behoeften en belangen (Roepstorff, 2019).

Door die framing tussen internationaal en lokaal wordt ‘het lokale’ als een probleem gezien dat om een externe interventie vraagt en worden mislukkingen binnen de internationale ontwikkelingshulp geromantiseerd (of geminimaliseerd) (Roche et al., 2020; Roche et al., 2021; Roepstorff, 2019). ‘Het lokale’ krijgt binnen de ontwikkelingshulp en het humanitaire werk een romantisch tintje en wordt voorgesteld als inherent authentieker, legitiemer en doeltreffender. Die visie verdoezelt het feit dat middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden binnen complexe en soms onderdrukkende machtsstructuren opereren, waaronder lokale elites, patriarchale systemen en overheidscontrole (Roche et al., 2020; Roepstorff, 2019; COFEM, 2021). Wanneer donoren en middenveldorganisaties uit het Globale Noorden geromantiseerde verwachtingen van ‘lokale actoren’ hanteren, gaan ze deze interne ongelijkheden negeren of verergeren. In plaats van de uitdagingen te erkennen en aan te pakken, gaan donoren en middenveldorganisaties uit het Globale Noorden er veelal van uit dat ‘lokale’ organisaties automatisch meer verantwoording zullen afleggen en representatiever zullen zijn, ook al zijn veel van die organisaties onderhevig aan dezelfde scheve machtsverhoudingen die binnen ‘internationale’ instellingen bestaan.

Standpunt van Plan International België

Plan International België meent dat het huidige lokaliseringsdiscours de lokale dynamieken te eenvoudig voorstelt en onvoldoende rekening houdt met de diversiteit van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden.

Wij denken dat donoren en middenveldorganisaties uit het Globale Noorden hoger moeten mikken dan op een oppervlakkige betrokkenheid van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden. Ze moeten ervoor zorgen dat gemarginaliseerde groepen en entiteiten, met name burgerbewegingen, op een zinvolle manier worden betrokken bij het vormgeven van de ontwikkelings- en humanitaire agenda’s.

We erkennen dat we, voor ontwikkelingshulp die zijn doel niet voorbijstoot, de complexe machtsdynamieken onder ogen moeten zien, zowel binnen de betrokken gemeenschappen als tussen middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden en Noorden.

We erkennen dat het framen van ontwikkelingshulp als eenrichtingsbeweging van Noord naar Zuid de achterhaalde machtsdynamieken versterkt en voorbijgaat aan de handelingsbekwaamheid en capaciteiten van middenveldorganisaties in het Globale Zuiden om hun eigen ontwikkelingsprocessen te sturen.

4.6. Met top-down dekolonisatie en lokalisering vinken we alle vakjes aan, maar doen we niet aan een nieuwe machtsverdeling

In de gesprekken over dekolonisatie en lokalisering binnen de ontwikkelingshulp voeren middenveldorganisaties en donoren uit het Globale Noorden het hoogste woord. De stemmen en ervaringen van hen die in een postkoloniale of koloniale ruimte leven, blijven in de schaduw staan. Terwijl die gesprekken de kennis en kracht van het Globale Zuiden centraal zouden moeten stellen, worden die perspectieven in de praktijk vaak gemarginaliseerd ten voordele van narratieven uit het Westen of het Noorden. Die uitsluiting echoot de koloniale erfenis van het Globale Noorden: zij claimen een gezaghebbende positie in discussies over rechtvaardigheid en gelijkheid en handhaven zo de ongelijkheden die ze net willen afbreken (Shringarpure, 2020; Pailey, 2019).

Wanneer er dan toch perspectieven uit het Globale Zuiden worden meegenomen, gaat het vaak om tokenisme of instrumentalisering, waarbij ze uiteindelijk de belangen dienen van donoren uit het Noorden. Zo worden middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden dikwijls geraadpleegd voor strategieontwikkelingsprocessen of mondiale fora, maar krijgen ze geen zeggenschap of beslissingsbevoegdheid van betekenis. Die interacties bekrachtigen vaak de westerse denkkaders en essentialiseren en romantiseren etnische identiteiten, waarmee ze de structurele ongelijkheden verhullen en het status quo bestendigen (Kapoor, 2004). Grote, gevestigde organisaties uit het Globale Zuiden krijgen vaak de voorkeur. Burgerbewegingen of vanuit de gemeenschap geleide initiatieven worden op een zijspoor gezet, vooral wanneer ze gemarginaliseerde groepen zoals vrouwen en meisjes vertegenwoordigen. In veel middenveldorganisaties worden mensen aangeworven uit de lokale elite, niet uit de bredere gemeenschap, wat de afstand nog groter maakt. Vooral op het vlak van lokalisering zijn het organisaties uit het Globale Noorden die de agenda's in handen houden. Middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden worden onder druk gezet om ontwikkelingsmodellen uit het Noorden over te nemen. Dat leidt tot een paradox waarbij lokalisering, dat middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden moet empoweren, de dominante denkkaders uit het Noorden alleen maar bestendigt. Bovendien wordt de autonomie van organisaties uit het Globale Zuiden ingeperkt door voorwaarden en strenge rapportage-eisen die de donoren opleggen. Zo wordt hun vermogen om contextspecifieke oplossingen te ontwikkelen, aan banden gelegd (Roche et al., 2021). Vanwege die verplichtingen lijken de lokaliseringsinspanningen van tussenpartijen uit het Globale Noorden vaak oppervlakkig. Ze focussen eerder op de vereisten van de donoren dan dat er sprake is van een werkelijke verschuiving van machtsdynamieken.

Een andere kritieke vraag rijst wanneer INGO's hun verbonden entiteiten nationaliseren of hun hoofdkantoor verplaatsen naar het Globale Zuiden, zodat ze zich als 'lokale' organisaties kunnen neerzetten. Dankzij die strategische rebranding en de nieuwe locatie kunnen ze voldoen aan de eisen van donoren die lokale organisaties in het Globale Zuiden bevoordelen, zonder dat ze ten gronde veel gemeen hebben met de burgerbewegingen die de betrokken gemeenschappen hebben opgebouwd en vertegenwoordigen (Roepstorff et al., 2020; Chadwick, 2024). Uiteindelijk biedt dit INGO's de mogelijkheid om in te spelen op de 'lokale' retoriek, terwijl ze de neokoloniale machtsverhoudingen in stand houden en top-down controle blijven uitoefenen op middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden.

Die pseudo-lokalisering drijft de tweedeling tussen lokaal en internationaal verder op de spits. 'Lokale' actoren blijven afhankelijk van de 'internationale' kaders, ook al wordt er van hen verwacht dat ze meer verantwoordelijkheid opnemen binnen de ontwikkelingshulp (Roche et al., 2021; Roepstorff, 2019). De belofte van de herverdeling van macht blijft on vervuld.

Een machtsverschuiving kan pas zinvol en ethisch zijn wanneer de medeplichtigheid van donoren en middenveldorganisaties uit het Globale Noorden aan de internationale machtsstructuren wordt erkend, en wanneer privileges actief worden afgeleerd. Ethisch samenwerken met middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden betekent echt leren van gemarginaliseerde stemmen en afstand nemen van de westerse overheersende narratieven die etnische identiteiten romantiseren en diepere structurele ongelijkheden wegmoffelen (Spivak, 2004). Voor organisaties uit het Globale Noorden is het daarom essentieel dat ze effectief middelen en invloed overdragen aan middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden.

→ Standpunt van Plan International België

Plan International België erkent dat het huidige discours over dekolonisatie en lokalisering in de ontwikkelingshulp wordt gedomineerd door organisaties uit het Globale Noorden, wat de stemmen van het Globale Zuiden buitensluit en marginaliseert.

We zijn van mening dat de huidige lokaliseringsinspanningen de kaders uit het Globale Noorden dikwijls versterken en middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden niet weten te empoweren, wat de bedoeling was. Zo blijft de tweedeling tussen lokaal en internationaal gehandhaafd. We erkennen ook dat onze positie als stakeholder van het bredere ODA-systeem ons belemmert om transformatieve veranderingen door te voeren. We erkennen die spanning en paradox en kiezen ervoor om ze aan te pakken door onszelf en onze federatie aansprakelijk te houden voor het vormgeven van en pleiten voor positieve veranderingen binnen de ontwikkelingshulp.

We erkennen dat dekolonisatie en lokalisering vereisen dat de kennis, handelingsbekwaamheid en het leiderschap van gemeenschappen uit het Globale Zuiden centraal komen te staan, in plaats van de westerse narratieven die ontwikkelingsagenda's voorschrijven.

We erkennen dat de voorwaarden en strenge rapportage-eisen die de donoren opleggen transformatieve veranderingen in de weg zitten en de volledige autonomie van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden beperken.

ZWITSERLAND: Een vrouw zit met haar rug naar de camera in de vergaderzaal van de VN-Mensenrechtenraad en steekt haar hand op om het woord te nemen.

© Plan International

4.7. Middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden worden ook binnen de lokaliseringsagenda ernstig ondergefinancierd

Ondanks de lokaliseringsretoriek ontvangen middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden nog steeds slechts een fractie van de directe financiering. Slechts 3% van de ODA in zijn geheel gaat naar middenveldorganisaties (Development Initiatives, 2016). Middenveldorganisaties uit het Globale Noorden ontvangen het overgrote deel van die pot, waardoor middenveldorganisaties uit het Zuiden met minder dan 10% van het totaal achterblijven (#ShiftThePower, 2024). Vrouwenrechtenorganisaties ontvangen bijvoorbeeld slechts 0,13% van de totale ODA-middelen en amper 0,4% van alle gendergerelateerde hulp (AWID, 2021). In 2022 werd in humanitaire contexten slechts 1,2% van de directe financiering doorgestuurd naar middenveldorganisaties uit de betrokken landen, een percentage dat de afgelopen jaren vrijwel onveranderd is gebleven. En dat ondanks het feit dat verschillende internationale fora steeds meer aandacht besteden aan lokalisering van de ontwikkelingshulp (Development Initiatives, 2023). Deze structurele ongelijkheid dwingt middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden in een afhankelijke positie tegenover de tussenpartijen uit het Globale Noorden. Dat is een voortzetting van neokoloniale machtsdynamieken en beperkt hun mogelijkheid om aan langetermijnplanning te doen (Le Naëlou et al., 2020; Roepstorff, 2019).

Het huidige financieringsmodel berust vaak op tussenpartijen en projectmatige benaderingen die een duurzame langetermijnvisie in de weg staan. Middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden, waaronder feministische en vrouwenrechtenorganisaties, hebben het lastig om hun transformatieve agenda's af te stemmen op de resultaatgerichte kortetermijnprioriteiten van donoren uit het Globale Noorden. Die dynamiek brengt middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden in een lastig parket: ze krijgen geen toegang tot directe financiering en de scheve machtsverhoudingen die in het voordeel spelen van middenveldorganisaties uit het Globale Noorden, blijven bestaan (Roche et al., 2020; Roepstorff, 2019).

Bovendien stuiten middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden op hindernissen door de strenge, complexe eisen die donoren opleggen, onder andere inzake rapportage en de naleving van normen. Ze beschikken niet altijd over de capaciteiten en middelen om aan die standaarden te voldoen. Als gevolg daarvan zijn ze nog sterker gebonden aan de indirecte financiering via tussenpartijen uit het Globale Noorden (Le Naëlou et al., 2020).

Daarnaast gebruiken veel middenveldorganisaties uit het Globale Noorden lokalisering eerder als een instrument voor fondsenwerving dan als een middel om de machtsdynamieken echt in beweging te brengen (Roche et al., 2021; #ShiftThePower, 2020). In de strijd om eigen middelen zijn het vaak de middenveldorganisaties uit het Globale Noorden die, dankzij hun grotere budgetten en beter uitgebouwde infrastructuur, het pleit beslechten tegenover hun tegenhangers in het Globale Zuiden. Zo wordt de afhankelijkheid van die laatsten van de internationale ontwikkelingshulp opnieuw bestendigd (Roepstorff, 2019; Roepstorff, 2020; Chadwick, 2024). In plaats van de empowerment van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden te ondersteunen, worden ze in een meester-dienaar-dynamiek gedwongen, waarbij middenveldorganisaties uit het Globale Noorden de middelen, kennis en zichtbaarheid binnen de ontwikkelingshulp blijven domineren.

Standpunt van Plan International België

Plan International België erkent de structurele ongelijkheid van de middelenverdeling en de nood aan meer directe en flexibele financiering voor organisaties in het Globale Zuiden, vooral als ze werken rond feminisme, vrouwenrechten, en door meisjes en jongeren geleid worden.

Volgens ons moet het donorbeleid volledig worden omgegooid: onvoorwaardelijke, structurele en flexibele financiering moet centraal staan, zodat het maatschappelijk middenveld in het Globale Zuiden tot wasdom kan komen.

Wij zijn van mening dat middenveldorganisaties uit het Globale Noorden, waaronder Plan International België, een grotere rol moeten opnemen in het bepleiten van deze veranderingen en het herbekijken van hun positie binnen het ODA-systeem. Alleen zo kan een echte herverdeling van macht werkelijkheid worden.

We erkennen dat de lokaliseringsagenda geen kans van slagen maakt wanneer de diepgewortelde witte suprematie binnen de ontwikkelingshulp niet wordt aangepakt.

4.8. Een dekoloniale feministische bril is essentieel om racisme, patriarchaat en (neo)kolonialisme in vraag te stellen

Het narratief van de 'ontwikkeling' van het Globale Zuiden wordt dikwijls gevoed door het etnocentrische universalisme binnen het westerse feminisme, dat culturele, wettelijke en economische structuren beoordeelt volgens westerse normen. Zo komt het narratief van de 'onderontwikkeling' niet alleen sterker naar voren, maar worden de verzetsbewegingen en de stemmen van vrouwen en meisjes uit het Globale Zuiden bovendien buiten spel gezet (Mohanty, 2003). De hardnekkige witte blik binnen de ontwikkelingshulp bestempelt meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden enerzijds als passieve onderdrukte individuen die gered moeten worden en anderzijds als een 'slimme investering'. Die blik ligt in lijn met de koloniale logica waarin vooruitgang en moraliteit gedefinieerd worden volgens westerse normen (Pailey, 2019; Wilson, 2015; Taraud, 2008).

De neokoloniale dynamiek weerklinkt eveneens in het starre narratief dat vrouwen uit het Globale Zuiden afschildert als hulpeloze slachtoffers (Kapoor, 2004). Dat narratief komt ook vandaag de dag nog terug in de internationale ontwikkelingshulp. De focus ligt vaak op het 'redden' van meisjes en vrouwen, niet zozeer op het aanpakken van de structurele factoren die hun handelingsbekwaamheid inperken. Door hen als slachtoffers te zien, versterkt deze zienswijze het riedeltje van de passieve, machteloze 'vrouw uit de derde wereld' (Mohanty, 2003; COFEM, 2021; Abdi, 2021; Pailey, 2019), terwijl de diverse en complexe manieren waarop zij zich tegen onderdrukking verzetten, worden uitgewist.

Neoliberale feministische denkkaders, die de boventoon voeren in de sector van de ontwikkelingshulp, wakkeren deze dynamiek aan. Ze vertolken het beeld van meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden als ondernemers binnen kapitalistische systemen en ontwijken zo de structurele ongelijkheden die hun marginale positie bestendigen (Wilson, 2015; Reyes, 2021). Dat portret reduceert hen tot economische activa. Hun arbeid en productiviteit komen ten dienste te staan van de wereldeconomie, zonder enige aandacht voor hun inherente rechten en de onderliggende onderdrukkende systemen waarbinnen ze leven.

Een duidelijk voorbeeld hiervan is het 'girlled development-model' (meisjesgedreven model voor zelfontplooiing), dat zich richt op het onderwijs en de toekomstige economische bijdragen van meisjes, zonder de gendergerelateerde machtsstructuren in acht te nemen die hen in hun levens belemmeren (Wilson, 2015; Mohanty, 2003). Die campagnes meten de waarde van meisjes en vrouwen volgens hun economisch nut, waarmee ze de neoliberale doelen bekrachtigen en voorbijgaan aan de noodzaak tot echte sociale hervormingen. Net als veel andere organisaties heeft ook Plan International bijgedragen aan dit narratief, door meisjes veelal af te schilderen als toekomstige bijdragers aan de economie, in plaats van als individuen met rechten die nu verdedigd moeten worden.⁹

Westerse feministische denkkaders zijn dus nog altijd doordrongen van neokolonialisme en witte suprematie, concepten die ook de internationale ontwikkelingshulp kenmerken. Raciale en genderhiërarchieën worden nog dieper verankerd, zodat meisjes en vrouwen van kleur dubbel gemarginaliseerd worden. De sector slaagt er niet om de overlappende onderdrukking van etniciteit, gender en klasse te erkennen, net als het feit dat ze bepalend zijn voor de ervaringen van gemarginaliseerde volkeren. Feministische concepten zoals intersectionaliteit en transnationale solidariteit, die oorspronkelijk door vrouwen van kleur ontwikkeld werden om die overlappende onderdrukking aan te kaarten, zijn overgenomen door neokoloniale hulporganisaties. Ze worden nu vaak gebruikt als 'identiteitsmarkers' (wanneer de focus ligt op het toebehoren aan een specifieke groep en het vertegenwoordigen van die groep), in plaats van dat ze als instrumenten worden ingezet om structurele ongelijkheid te ontmantelen (Pal et al., 2023). Door deze depolitisering verschuift de focus van het in vraag stellen van onderdrukkende systemen naar de inclusie van die systemen. Dat ondermijnt uiteindelijk het radicale potentieel van dekoloniale feministische acties om de maatschappij radicaal te veranderen (Mohanty, 2003; Pal et al., 2023; Lang et al., 2013; Reyes, 2021).

⁹ Enkele voorbeelden zijn blogs met argumenten om de rechten van meisjes te steunen omdat onderwijs voor meisjes "[het BBP in opkomende economieën kan verhogen](#)"; omdat meisjes "[hun familie uit de armoede kunnen halen](#)"; of omdat "[onderwijs voor vrouwen samenhangt met gezondheidsvoordelen voor hun kinderen](#)".

→ Standpunt van Plan International België

Plan International België erkent dat de ontwikkelingsnarratieven die gevormd zijn door westerse feministische kaders, de stemmen en weerstand van meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden vaak marginaliseren, zodat ze de koloniale machtsstructuren bestendigen.

Wij menen dat de ontwikkelingshulp verankerd moet zijn in dekoloniale feministische denkkaders waarin de stemmen, kennis en handelingsbekwaamheid van meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden een centrale plek bekleden.

Wanneer meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden worden afgeschilderd als economische activa binnen neoliberale kaders, wordt het verdedigen van meisjesrechten volgens ons teruggebracht tot een economische groeistrategie. In zo'n visie krijgt hun arbeid een instrumentele invulling, en worden hun inherente rechten en de diepere systemische onderdrukking waarmee ze te maken krijgen, over het hoofd gezien.

Wij zijn van mening dat inzicht in de intersectie van onderdrukkingen (ras, gender en klasse) verwerkt moet worden in de inspanningen van de ontwikkelingshulp en de humanitaire sector, zodat oplossingen ook de kernoorzaken van ongelijkheid in gemarginaliseerde gemeenschappen aanpakken.

NIGERIA: Verschillende handen op elkaar in een gebaar van eenheid en steun.

© Plan International

4.9. Antiracisme: van emotionele reacties naar structurele veranderingen

Een veelvoorkomende kwestie binnen de ontwikkelingshulp is de nadruk op individuele deugdzaamheid als oplossing voor racisme. Die benadering ziet racisme als het resultaat van persoonlijke vooroordelen of onwetendheid. Het inzicht dat het hier om een structureel probleem gaat dat ingebed is in de institutionele praktijken van hulporganisaties, ontbreekt (Bonilla-Silva, 1997; Srivastava, 2005; Aouragh, 2019). Het resultaat hiervan is dat veel organisaties racisme voorstellen als een individueel, en niet zozeer als een institutioneel falen. Het discours blijft hangen op het niveau van individuele intenties en persoonlijke schuld, en het feit dat witte suprematie is ingebed in aanwervingsprocedures, de toewijzing van middelen, besluitvormingsprocessen en het implementeren van programma's, wordt niet aangepakt (Srivastava, 2005; Kapoor, 2004; Jones, 2013). Organisaties verwelkomen individuele gebaren op het vlak van zelfreflectie of bondgenootschappen vaak als vooruitgang, maar slagen er niet in om zaken te wijzigen inzake de vertegenwoordiging van leiders, machtsverdeling of de manieren waarop hulp wordt verdeeld. Een workshop volgen is nog iets anders dan de handen echt uit de mouwen steken (Jones, 2013).

Veel organisaties richten zich op persoonlijke ontwikkeling als antwoord op racisme, in de vorm van opleidingen rond antiracisme of workshops om de bewustwording onder medewerkers te verhogen. Zonder systemische veranderingen missen die inspanningen echter hun doel. Bovendien ligt de nadruk binnen die opleidingen en workshops vaak op individuele eigenschappen, niet zozeer op de structurele oorsprong van onderdrukking. Privilege wordt vaak verkeerd begrepen als oorzaak in plaats van gevolg van onderdrukking, en de complexe gelaagdheid van racisme wordt simpelweg teruggebracht tot individueel gedrag, zonder rekening te houden met de bredere machtsstructuren die raciale ongelijkheid in stand houden (Abdi, 2021; Aouragh, 2019). Zo krijgt wit zijn opnieuw een centrale plek in de discussie en wordt er voor verandering uitgegaan van interpersoonlijke verantwoordelijkheid, zodat systematisch racisme intact blijft. De collectieve solidariteit van mensen van kleur raakt hierdoor versplinterd in beperkende identiteitsmarkers (die vaak samenhangen met hiërarchieën naargelang huidskleur), waardoor de aandacht verschuift naar de 'echt onderdrukten', niet zozeer naar manieren om bondgenootschappen te smeden rond gedeelde uitbuiting onder witte suprematie en andere onderdrukkende systemen (Aouragh, 2019).

Bovendien reageren witte hulpverleners vaak emotioneel (denk woede, schuldgevoel, tranen) op beschuldigingen van racisme. Die reacties zijn gedreven door het verlangen om het zelfbeeld als een 'niet-racistisch', 'moreel correct' individu te behouden en dwarsbomen gesprekken over structureel racisme. Wanneer witte mensen het gevoel hebben dat hun medeplichtigheid aan racistische systemen in vraag wordt gesteld, reageren ze vaak defensief en zien ze dit als een aanval op hun morele integriteit. Door die defensieve houding verschuift de focus van het aanpakken van de kernoorzaken van ongelijkheid naar het omgaan met wit ongemak, zodat de bestaande machtsdynamieken ongewijzigd blijven (Srivastava, 2005).

Die emotionele reacties voeden bovendien een klimaat waarin gesprekken over racisme een reactief in plaats van transformatief karakter aannemen. Witte medewerkers zijn bang 'om het fout te doen'. Ze vermijden aansprakelijkheid en gaan gesprekken aan waarin de focus op hun persoonlijke schuld ligt, in plaats van zich te richten op collectieve actie om systemisch racisme weg te werken. In zo'n omgeving wordt een rem gezet op structurele verandering en blijven de gevoelens van witte medewerkers voorrang krijgen op de ervaringen en leefwereld van mensen van kleur binnen de organisatie (Srivastava, 2005; COFEM, 2021). Dit streven om de 'perfecte witte antiracistische bondgenoot' te zijn kan ook voortkomen uit de cultuur van witte suprematie, met perfectionisme en een defensieve houding als belangrijke kenmerken (Jones, 2013).

Die emotionele reacties spreken niet alleen voor het individu, maar vertegenwoordigen een grotere structurele weerstand tegen acties inzake raciale rechtvaardigheid. Ze maken deel uit van het bredere koloniale narratief waarin kolonisten zichzelf als goedbedoelende actoren zien die dus boven elke kritiek verheven zijn (Tuck et al., 2012). In deze context wordt het ongemak of de emotionele pijn van witte hulpverleners als belangrijker beschouwd dan de systemische schade als gevolg van de voortdurende koloniale dynamiek van de ontwikkelingshulp zelf.

Het huidige model dat voorschrijft om 'je privilege te checken' overvleugelt collectieve of structurele doelen. Hulporganisaties richten zich voornamelijk op bewustwording, schuld of persoonlijke transformatie en slagen er niet in om de systemische, materiële krachten aan te pakken die racisme doen voortbestaan. Die emotionele reacties zouden vertaald moeten worden in maatregelen voor collectieve aansprakelijkheid, in beleid, concrete machtsverschuivingen en verantwoording aan de gemeenschappen die het meest door racisme getroffen zijn. Individuele 'bewustwording' is weliswaar een eerste, noodzakelijke stap, maar is ontoereikend wanneer dit niet leidt tot het afbreken van de structuren die de rassenhiërarchieën in stand houden. Witte suprematie binnen een organisatie ontmantelen en racisme aanpakken vraagt zowel introspectie als systemische, collectieve verandering.

→ Standpunt van Plan International België

Wij erkennen dat racisme een structureel probleem is binnen de ontwikkelingshulp, dat ingebed is in institutionele structuren en praktijken. Bovendien erkennen we dat persoonlijke reflectie belangrijk is, maar dat inspanningen voor antiracisme verder moeten gaan dan individuele acties. Volgens ons kunnen antiracistische organisaties alleen worden opgebouwd door structurele hervormingen waarbij macht en besluitvormingsprocessen verdeeld worden over alle niveaus van de organisatie.

We menen dat de focus moet verschuiven van het emotionele ongemak van witte medewerkers naar het nemen van verantwoordelijkheid voor structurele veranderingen. Ruimte creëren voor constructieve gesprekken is essentieel, maar moet samengaan met acties waarin de behoeften en stemmen van mensen van kleur centraal staan, van hen die de rechtstreekse gevolgen van systemische racisme ervaren.

We erkennen dat het ultieme doel erin ligt om de focus te verschuiven van individuele schuld naar collectieve aansprakelijkheid. Daarom moedigen we solidariteit binnen onze organisatie aan. Dat betekent erkennen hoe macht werkt, luisteren naar mensen van kleur en de plaatsen veranderen waar de beslissingen worden genomen. We nodigen bondgenoten uit en moedigen hen aan om een lans te breken voor beleid en procedures die organisatiesystemen veranderen, om gelijkheid te bevorderen en om verantwoording af te leggen aan hen die de meeste impact ondervinden van racisme en witte suprematie, namelijk mensen van kleur.

We aanvaarden dat systematische verandering tijd en middelen vraagt, dat het essentieel is dat structurele veranderingen iedereen binnen de organisatie meevoeren en dat we onze medewerkers tijdens dit traject moeten ondersteunen.

RWANDA: Een tienermeisje staat buiten met een paar notitieboekjes in haar handen, gekleed in een wit shirt en een bruine rok, met planten op de achtergrond.

© Plan International

INDIA: Een groep meisjes staat samen met opgeheven vuisten, en een meisje vooraan houdt een megafoon vast.

© Plan International

5. De verbintenissen van Plan International België om witte suprematie te ontmantelen

We zetten een dekoloniale feministische bril op en werpen een kritische blik op onze rol binnen de ontwikkelingshulp, waarbij we ons engageren om onze organisatie diepgaand te veranderen. Die verbintenissen zijn gebaseerd op de *Visie 2036* van onze organisatie en zijn onderverdeeld in vijf hoofdcategorieën: bestuur, organisatiecultuur en human resources, programmatie en partnerschappen, marketing en communicatie, en beleidswerk en beïnvloeding. We willen duidelijke, krachtige veranderingen doorvoeren die de witte suprematie in onze organisatie en in de hele sector aanpakken. Daarbij moedigen we de voortzetting aan van bestaande praktijken die op dit moment in onze organisatie goed werken, en geven we die verbintenissen een ruimere, meer gedurfde interpretatie om onze inzet als organisatie voor antiracisme te staven.

We kunnen die verbintenissen vertalen in een afzonderlijk actieplan voor de komende boekjaren. We erkennen dat transformaties niet van de ene op de andere dag plaatsvinden, maar dat duidelijke actieplannen noodzakelijk zijn om een sterk aansprakelijkheidskader te creëren.

5.1. Onze verbintenissen op het vlak van bestuur

Verbinding 1

De bestuursstructuur van Plan International België hertekenen zodat onze doelgroepen vertegenwoordigd worden. We zetten ons ervoor in om de diversiteit binnen onze bestuursorganen, waaronder de Raad van Bestuur, het managementteam en het Youth Advisory Panel (onze jongerenraad), te behouden en vergroten, vooral wat betreft de vertegenwoordiging van jonge vrouwen van kleur. We engageren ons om duidelijke richtlijnen aan te nemen die verzekeren dat alle leden bij belangrijke organisatorische beslissingen over gelijk stemrecht en gelijke bevoegdheden beschikken.

Verbinding 2

Antiracisme institutionaliseren over heel Plan International België, door antiracisme op te nemen in ons Actieplan voor gendergelijkheid en inclusie. Elke afdeling en elke bestuursstructuur zal actieplannen moeten indienen die aangeven hoe ze racisme in hun eigen processen zullen aanpakken. Om ervoor te zorgen dat er verantwoording wordt afgelegd, zal Plan International via evaluatieprocessen rond gender en inclusie – zoals de Gender & Inclusion Review (GIR) en het Gender & Inclusion Self-Assessment (GEISA) – verslag uitbrengen over de geboekte resultaten en de uitdagingen van de anti-racismeacties.

Verbinding 3

Mensen van kleur naar leiderschap begeleiden, door gestructureerd mentorschap en leiderschapstrainingen aan te bieden voor ondervertegenwoordigde medewerkers en vrijwilligers. Dat betekent dat we samenwerken met netwerken (bv. organisaties van migrantenvrouwen, jongerenorganisaties) om mogelijke kandidaten te werven voor het managementteam, de Raad van Bestuur en het Youth Advisory Panel.

5.2. Onze verbintenissen op het vlak van organisatiecultuur en human resources

Verbinding 4

Rechtvaardige wervings-, retentie- en promotiepraktijken garanderen, met gestandaardiseerde criteria voor werving en promotie, op een manier die transparant en competentiegericht is en vooroordelen minimaliseert. Concreet komt dat neer op het toewijzen van budgetten voor inclusieve outreach op jobplatformen die gemarginaliseerde gemeenschappen bedienen, het implementeren van raamwerken voor carrièreontwikkeling met duidelijke tijdslijnen en opleidingsondersteuning, en bij hogere leidinggevende functies voorrang geven aan medewerkers met een gemarginaliseerde achtergrond. Tot slot omvat dit flexibele werkafspraken, middelen voor geestelijke gezondheid en het opzetten van een resourcegroep voor medewerkers om collegiale ondersteuning en welzijn te bevorderen.

Verbintenis 5

Strengere regels opleggen tegen racisme, seksisme en andere vormen van discriminatie binnen de organisatie, door regelmatig te communiceren over ons bestaande beleid waarin onaanvaardbaar gedrag en de gevolgen ervan worden beschreven, en door onze meldingsmechanismen te versterken, met name door veilige en toegankelijke kanalen op te zetten om incidenten te melden en door mensen van kleur aan te stellen als vertrouwenspersonen. In overeenstemming met onze meldingsmechanismen en ons veiligheidsbeleid zal Plan International België ervoor zorgen dat er snel en gepast wordt opgetreden wanneer het beleid wordt geschonden.

Verbintenis 6

Aan alle medewerkers, bestuursleden en vrijwilligers opleidingen geven inzake antiracisme en intersectioneel feminisme, in de vorm van een uitgebreid, verplicht programma dat wordt opgenomen in de introductiepakketten.

5.3. Onze verbintenissen op het vlak van programmatie en partnerschappen

Verbintenis 7

Een intersectioneel feministische benadering toepassen in al onze programma's, zowel in België als internationaal. In de praktijk betekent dit dat we een deel van de programmabudgetten toewijzen aan participatieve ontwerpworkshops, waarbij we ervoor zorgen dat vrouwenrechtengroepen, gemarginaliseerde gemeenschappen en jongerenorganisaties de doelen en methodologieën zoveel mogelijk vormgeven. Die verbintenis tot participatie moet worden gecontroleerd en er moet verslag over worden uitgebracht in verhouding tot de verdeling van de projecten. Doorheen de hele projectcyclus zal Plan International België intersectionele genderanalyses uitvoeren die rekening houden met etniciteit, klasse en andere vormen van onderdrukking, om zo de programmekeuzes te sturen.

Verbintenis 8

Onze verantwoordingsplicht tegenover de mensen die we ondersteunen en daarmee verbonden sociale bewegingen versterken, door een deel van de programmabudgetten en technische ondersteuning toe te wijzen aan het opzetten van inclusieve feedback- en klachtenmechanismen, en door maatregelen die de verantwoordingsplicht tegenover gemeenschappen in al onze programma's versterken, op een manier die de controle en rapportage vergemakkelijkt. We engageren ons ook om gelijkwaardige partnerschappen met feministische organisaties, vrouwenrechten-, jongeren-, meisjes- en vrouwenorganisaties uit te breiden, maar ook met organisaties die gemarginaliseerde groepen in onze Belgische programma's vertegenwoordigen, en door onze landenkantoren aan te moedigen om hetzelfde te doen in hun respectievelijke landen.

Verbintenis 9

Gelijkwaardige partnerschappen uitbouwen met landenkantoren en externe partners, gebaseerd op wederzijds respect, gelijkwaardigheid en gezamenlijke besluitvorming. Concreet zullen we regelmatig financierings- en partnerschapsovereenkomsten beoordelen en ze waar nodig herzien, om de compliance-vereisten te stroomlijnen, een eerlijke verdeling van middelen te garanderen en een flexibele herschikking van middelen mogelijk te maken, voor zover mogelijk volgens het beleid en de procedures van de donoren. We engageren ons om, wanneer landenkantoren en externe partners hierom vragen, technische ondersteuning te bieden en hierin te investeren, op basis van wederzijds respect.

5.4. Onze verbintenissen op het vlak van marketing en communicatie

Verbintenis 10

De mensen en gemeenschappen die we ondersteunen waardig en correct voorstellen in al onze communicatie, wat in het verlengde ligt van onze richtlijnen inzake tone of voice en tone of view, die de nadruk leggen op waardigheid, zelfbeschikking en een accurate weergave van de mensen en partners met wie we werken. We

engageren ons om al onze medewerkers en leveranciers die betrokken zijn bij contentcreatie op te leiden inzake respectvolle storytelling, door hen onze richtlijnen inzake tone of voice en tone of view te bezorgen. We verbinden ons ertoe om regelmatig beoordelingen uit te voeren om eurocentrische vooroordelen of koloniale narratieven in onze communicatie te herkennen en om correcties aan te brengen. Dat maakt deel uit van onze evaluatieprocessen zoals de Gender & Inclusion Review (GIR) en het Gender & Inclusion Self-Assessment (GEISA).

Verbintenis 11

Meer weerklank geven aan de stemmen en verhalen van onze partners en de gemeenschappen die we ondersteunen, door in ons werk met landenkantoren en Belgische partners waar mogelijk voorrang te geven aan samenwerkingen met lokaal talent (fotografen, cameraploegen, productiebureaus) en door verhalen rechtstreeks bij de projectdeelnemers vast te leggen. Dat betekent dat we in onze sociale media, blogposts of panelgesprekken tijdens evenementen ruimte maken voor verhalen uit eerste hand, afkomstig van vertegenwoordigers van landenkantoren en externe partners.

5.5. Onze verbintenissen op het vlak van beleidswerk en beïnvloeding

Verbintenis 12

De Plan International-federatie van binnenuit beïnvloeden om onze bestuursstructuur en ons partnerschapsmodel opnieuw vorm te geven. We zullen gewijzigde criteria bepleiten voor deelname aan de Members' Assembly (Algemene vergadering). Landenkantoren moeten volwaardige leden worden van Plan International, met gelijke stemrechten, en we pleiten voor een hervormd federatiemodel dat alle kantoren van Plan International, inclusief landenkantoren, gelijke beslissingsbevoegdheden geeft.

We pleiten ook voor een hernieuwd partnerschapsmodel bij de Plan International-federatie, met de garantie dat de macht gelijk wordt verdeeld over landenkantoren en partners uit het Globale Zuiden. Dat betekent dat we ervoor moeten zorgen dat alle partijen binnen de programma- en beïnvloedingscyclus met gelijke stem kunnen spreken, dat we duidelijke mechanismen opstellen om de kwaliteit van die relaties op te volgen en er verslag over uit te brengen, dat we voorrang geven aan partnerschappen en bondgenootschappen met feministische organisaties, vrouwenrechten-, meisjes-, vrouwen- en jongerenorganisaties, maar ook met organisaties die gemarginaliseerde groepen vertegenwoordigen. In lijn met de Pledge for Change zullen we ons inzetten voor een richtpercentage voor directe financiering aan middenveldorganisaties in het Globale Zuiden, waarbij we voorrang geven aan feministische burgerbewegingen, vrouwenrechten-, meisjes-, vrouwen- en jongerenorganisaties, en inheemse organisaties.

Tot slot engageren we ons om de invloed van Plan International aan te wenden om bij donoren te lobbyen voor flexibele langetermijnfinanciering die tegemoetkomt aan de behoeften van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden en die de top-down beperkingen vermindert.

Verbintenis 13

De belangenbehartiging van internationale bewegingen voor dekolonisatie, antiracisme en structurele verandering in de hulpverlening ondersteunen, met name van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden die pleiten voor hervormingen in de ODA, een eerlijk handelsbeleid, de kwijtschelding van schulden en het loskoppelen van hulp en geopolitieke belangen. We zullen bij Belgische institutionele donoren blijven pleiten voor flexibele langetermijnfinanciering die tegemoetkomt aan de behoeften van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden en die de top-down beperkingen vermindert. Waar mogelijk zullen we budgetten toewijzen aan activisten uit het Zuiden (vooral jonge vrouwen van kleur) zodat ze kunnen deelnemen aan rondetafelgesprekken en beleidsvergaderingen met donoren op hoog niveau. Om ons solidair te tonen met jonge vrouwen en meisjes uit België en de partnerlanden zullen we tot slot samen beleidsaanbevelingen blijven opstellen voor Belgische institutionele donoren, zodat de stemmen en ervaringen van die meisjes en vrouwen de besluitvorming mee bepalen.

ECUADOR: Een jonge vrouw in traditionele kleding en sieraden staat buiten en kijkt naar de camera.
© Plan International

Referenties

- #ShiftThePower (2020). *An open letter to International NGOs who are looking to 'localise' their operations.*
- #ShiftThePower (2024). *Too southern to be funded.*
- Abdi, M. (2021). *Language is important: Why we are moving away from the terms 'allyship' and 'privilege' in our work.*
- Aguinaga, M., Lang, M., Mokrani D. and Santillana. (2013). *Development critiques and alternatives: a feminist perspective.*
- Amnesty International (2021). *Submission to the UN Committee On The Elimination Of Racial Discrimination 103rd session.*
- Aouragh, M. (2019). *'White privilege' and shortcuts to anti-racism.*
- Appleton, N. S. (2019). *Do Not 'Decolonize' . . . If You Are Not Decolonizing: Progressive Language and Planning Beyond a Hollow Academic Rebranding.*
- AWID (2021). *Where Is The Money for Feminist Organizing?*
- Azabar, S., Brouwers, R., Verheyen, P., Verleye, Z. (2023). *De luide roep van Black Lives Matter: Contestatie en politisering van het Belgisch koloniaal taboe.*
- Bahdi, R., & Kassiss, M. (2016). *Decolonisation, Dignity and Development Aid: A Judicial Education Experience in Palestine.*
- Barbelet, V. (2018). *As local as possible, as international as necessary.*
- Baruti, P. (2021). Mémoire fin d'étude : *The pitfalls of 'White Feminism' An analysis on the perceptions of white privilege in Flemish feminist organisations.*
- Beck, C. (2021). *I Was a White Feminist — Here's How I'm Learning to be an Intersectional Feminist.*
- Betts, R. F. (2012). *Decolonization: A Brief History of the Word.*
- Bonilla-Silva, E. (1997). *Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation.*
- Braeckman, C. (2021, June). *Belgium's role in Rwandan genocide.* Le Monde diplomatique.
- CADTM (2020). *Putting an end to the EU's neo-colonial policies in the field of trade and investment.*
- CERD (2021). Committee on the Elimination of Racial Discrimination: *Concluding observations on the combined twentieth to twenty-second periodic reports of Belgium.*
- CERD (2021). *In Dialogue with Belgium, Committee on the Elimination of Racial Discrimination Asks about Lack of Data on Ethnic Origin and the Removal of Belgian Nationality.*
- Chadwick, V. (2024). *Are international NGOs 'hijacking' localization?*
- Chotiner, I. (2023, October 30). *Real story behind Patrice Lumumba's assassination.* The New York Times.
- Coello de la Rosa, A., & Stolcke, V. (2000). *Identidades ambivalentes en América Latina.*
- COFEM (2021). *Feminism and Racism: A Call for Intentional and Intersectional Actions Learning Brief.*
- Comic Relief (2023). *Feminist principles on Power in Funded Partners.*
- Crenshaw, K. (1989). *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex.*
- Crewe, E. & Fernando, P. (2006). *The elephant in the room: racism in representations, relationships and rituals.*
- Cunneen, C. (2005). *Colonialism and Historical Injustice: Reparations for Indigenous Peoples.*
- Curtis, M., Jones, T., Jubilee Debt Campaign (2017). *Honest Accounts 2017: How the world profits from Africa's wealth.*
- Destrooper, T. (2022). *Belgium's 'Truth Commission' on its overseas colonial legacy: An expressivist analysis of transitional justice in consolidated democracies.*
- Development Initiatives (2016). *Private development assistance: key facts and global estimates.*
- Development Initiatives (2023). *Global Humanitarian Assistance Report 2023.*
- DiAngelo, R. (2018). *White Fragility: Why It's So Hard for White People to Talk About Racism.*
- Ekin, A. (2021). *The children colonial Belgium stole from African mothers.*
- Escobar, A. (2012). *Más allá del desarrollo: postdesarrollo y transiciones hacia el pluriverso.*

- Espinosa, Shirlita Africa. (2015). *Diaspora philanthropy: the making of a new development aid?*
- Essed, P., Farquharson, K., Pillay, K., & White, E. Joy. (2019). *Relating Worlds of Racism: Dehumanisation, Belonging, and the Normativity of European Whiteness.*
- European Network Against Racism (ENAR). (2016). *Forgotten Women: The Impact of Islamophobia on Muslim Women in Belgium.*
- European Union Agency for Fundamental Rights (2023). *Being black in the EU: Experiences of people of African descent.*
- Fabricius, D. (2024). *Atrocities in the 'Heart of Darkness': Sexual Violence as a Weapon of Colonial Control in the Congo Free State, 1885-1908.*
- Fanon, F. (1963). *The Wretched of the Earth.*
- Federici, S. (2004). *Caliban and the Witch: Women, the Body, and Primitive Accumulation.*
- Fundamental Rights Research Centre (2022). *Franet National contribution to the Fundamental Rights Report 2023 for Belgium.*
- Gender and Development Network (December 2022). *What is the role of Northern organisations in global justice advocacy?*
- Glennie, J. (2011). *When aid comes with strings attached, development unravels.* London, UK: The Guardian
- Gouppy, S. (2024). *Race Matters in Belgium: A Critical Exploration of the Belgian Post-racial Paradox.*
- Gurbin, J. (2013). *(Mis) Placing Race: Deconstructing Myth in Televised Advertisements for Three Child Sponsorship Organizations.*
- Hickel, J. (2017). *Aid in reverse: how poor countries develop rich countries.* London, UK: The Guardian
- House of Commons (2022). *Racism in the aid sector.*
- INCITE! Women of Color Against Violence (2007). *The Revolution Will Not be Funded: Beyond the Non-profit Industrial Complex.*
- ICJ - International Court of Justice (2024). *Legal consequences arising from the policies and practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem.*
- Jefferess, D. (2008). *For Sale — Peace of Mind: (Neo-)Colonial Discourse and the Commodification of Third World Poverty in World Vision's 'Telethons'.*
- Jones, C. (2013). *The Work Is Not The Workshop: Talking and Doing, Visibility and Accountability in the White Anti-Racist Community.*
- Kanobana, S. R. (2021). *A Black Perspective on the Language of Race in Dutch.*
- Kapoor, I. (2004). *Hyper-self-reflexive development? Spivak on representing the Third World 'Other'.* Third World Quarterly.
- Khan, T. (2021). *Decolonisation is a comfortable buzzword for the aid sector.*
- Lang, M., Aguinaga, M., Mokrani, D., & Santillana, A. (2013). *Development critiques and alternatives: a feminist perspective.*
- Le Naélou, A., Hofmann, E., & Kojoué, L. (2020). *Distorsions et dilemmes du système performatif de l'aide internationale au développement.*
- Lugones, M. (2007). *Heterosexualism and the Colonial/Modern Gender System.*
- Manji, F. & O'Coill, C. (2002). *The Missionary Position: NGOs and Development in Africa.*
- Mignolo, W. D. (2017). *Coloniality is Far from Over, and So Must Be Decoloniality.*
- Mohanty, C. (2003). *Under Western Eyes Revisited: Feminist Solidarity through Anticapitalist Struggles.*
- Morais Soares, A. L. (2024). *Child Separation and the Stolen Generation of Brazil: Indigenous Peoples' (Un)Freedom in Amazonia.*
- Moyo, D. (2009). *Dead Aid: Why Aid is Not Working and How There is a Better Way for Africa.*
- Ndlovu-Gatsheni, S. J. (2012). *Beyond the Equator There Are No Sins: Coloniality and Violence in Africa.*
- Ndlovu-Gatsheni, S. J. (2019). *Discourses of Decolonization/Decoloniality.*
- NGO Federatie (2021). *Decolonise. Now!*
- Ngugi, M. W. (2020). *The pitfalls of symbolic decolonization.*
- Nolan, K. T. (2020). *Better than Nothing? A Review and Critique of Child Sponsorship.*

- OHCHR (2022). *Dismantling Israel's illegal occupation is a sine qua non for Palestinian right to self-determination*: UN expert.
- Pailey, R. N. (2019). *De-centring the 'White Gaze' of Development*.
- Pal, M., Nieto-Fernandez, B. (2023). *Politics of Transnational Feminism to Decolonize Feminist Organizational Communication: A Call to Action*.
- Phillips, D. A. (2013). *Development Without Aid: The Decline of Development Aid and the Rise of the Diaspora*.
- Plan International (2024). *Locally-led, globally-connected Position Paper*.
- Prashad, V. (2013). *The Poorer Nations: A Possible History of the Global South*.
- Price, M. (2021). *I Was A White Feminist – Here's How I'm Learning to be an Intersectional Feminist, White Traitor and Abolitionist*.
- Prys-Hansen, M. (2023). *The Global South: A Problematic Term*.
- Rabbitts, F. (2013). *Nothing is Whiter than White in this World: Child Sponsorship and the Geographies of Charity*.
- Reyes, E. (2021). *Shaping the Future of Multilateralism*. Heinrich Böll Stiftung Foundation.
- Rio, M. (2024). *Why 'decolonizing' is the wrong word for changes we make inside oppressive systems, and how we can strive to be anti-colonial instead*.
- Roche, C., & Denney, L. (2021). *COVID-19: An Opportunity to Localise and Reimagine Development in the Pacific?*
- Roche, C., Cox, J., Rokotuibau, M., Tawake, P., & Smith, Y. (2020). *The Characteristics of Locally Led Development in the Pacific*.
- Roepstorff, K. (2019). *A Call for Critical Reflection on the Localisation Agenda in Humanitarian Action*.
- Roepstorff, K., & Mac Ginty, R. (2020). *Rethinking Humanitarianism: The Local Turn and Beyond*. Global Policy.
- Rutazibwa, O. U. (2017). *From the Everyday to IR: In Defence of the Strategic Use of the R-word*.
- Said, E. (1978). *Orientalism*.
- Salem, S. & Thompson, V. (2016). *Old Racisms, New Masks: On the Continuing Discontinuities of Racism and the Erasure of Race in European Contexts*.
- Sami Zemni. (2011). *The shaping of Islam and Islamophobia in Belgium*.
- Sankaa vzw. (2022). *Racism Unravelling. Insights into how people of African descent in Belgium experience exclusion*.
- Sayyid, S. (2017). *Post-racial paradoxes: rethinking European racism and anti-racism*.
- Seth, V. (2020). *The Origins of Racism: A Critique of the History of Ideas*.
- Shringarpure, B. (2020). *Notes on fake decolonization*.
- Simon P. (2019). *L'antiracisme et la race : colorblindness et privilège blanc*.
- South African History Online (2022). *Land: dispossession, resistance and restitution*.
- Spade, D. (2020). *Mutual Aid: Building Solidarity During This Crisis (and the Next)*.
- Spivak, G. C. (1988). *Can the Subaltern Speak? Marxism and the Interpretation of Culture*.
- Srivastava, S. (2005). *'You're Calling Me a Racist?': The Moral and Emotional Regulation of Antiracism and Feminism*.
- Stanford Social Innovation Review (2019). *The Bias of 'Professionalism' Standards*.
- Temin, D. M. (2024). *A decolonial wrong turn: Walter Mignolo's epistemic politics*.
- Tricontinental Institute for Social Research (2024). Dossier n°77: *The Congolese Fight for Their Own Wealth*.
- Tuck, E., & Yang, K. W. (2012). *Decolonization is not a metaphor*.
- UAF-Africa (2023). *Dreams of Transformation: Healing Justice as Feminist Practice*.
- Unia. 2022. *Discriminatie van personen van Afrikaanse origine*.
- United Nations (2024). *Non-Self-Governing Territories*.
- Vergès, F. (2020). *Un féminisme décolonial*.
- Wilson, K. (2015). *Towards a radical re-appropriation: gender, development and neoliberal feminism*.
- Ziai, A. (2016). *Development Discourse and Global History: From colonialism to the sustainable development goals*.

Tot elk meisje vrij is

Plan International België, lid van Plan International, is een onafhankelijke Belgische ngo die over de hele wereld meisjesrechten en gendergelijkheid verdedigt. Sinds 1983 helpen wij kinderen en jongeren om zelfstandiger in het leven te staan. We geven hen de mogelijkheid hun toekomst te veranderen. We verzekeren dat meisjes en jongens vanaf hun geboorte dezelfde kansen hebben: Om naar school te gaan of een opleiding te volgen, hun stem te laten horen, zelf te beslissen over hun lichaam en leven, en zich te ontplooien vrij van geweld.

Meer informatie over Plan International België is te vinden op www.planinternational.be

@planinternationalbelgium

@PlanBelgium

@PlanBelgium

Woord van dank

Deze standpuntnota werd geschreven en gecoördineerd door Nassima El Ouady en kwam mede tot stand dankzij de waardevolle bijdragen van een kernteam bij Plan International België, bestaande uit Alyssa Lambrecht, Carolien Vekemans, Deborah Varisano en Nîma Mesbahi.

Onze bijzondere dank gaat uit naar Saúl Alexander Zavarce Corredor (Plan International Global Hub), Lieven Miguel Kandolo (Kandolo Consulting) en Josfien Fraeyman (ngo-federatie), die hun expertise en praktische inzichten met ons hebben gedeeld.

Daarnaast bedanken we Nolwenn Gontard (Plan International België) voor haar scherpe blik en hulp bij het nakijken en finaliseren van het document, en alle collega's van Plan International die dit document hebben verrijkt met hun feedback en bedenkingen.

Publicatie 2025

Verantwoordelijke uitgever: Isabelle Verhaegen,
Plan International België, Markiesstraat 1, 1000 Brussel
Tekst & foto's: © Plan International